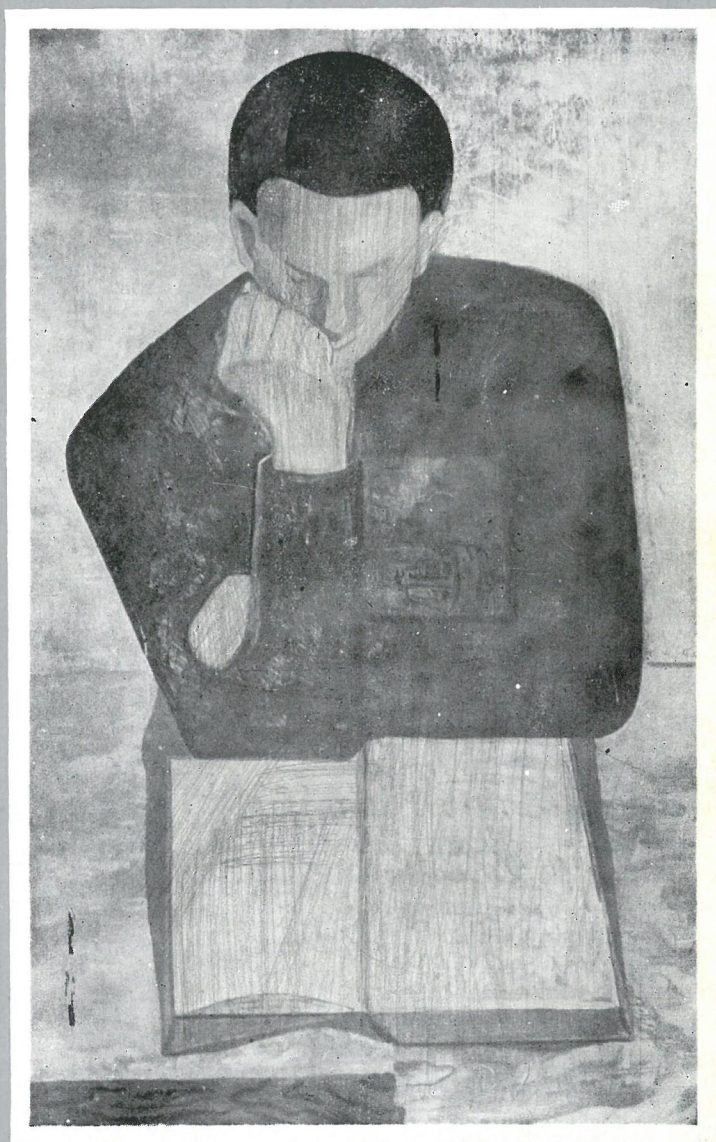

1

fejér megyei
könyvtáros

XVII. ÉVFOLYAM, MÁRCIUS

1977

1

fejér megyei

könyvtáros

XVII. évfolyam

1977

március

Fejér megye könyvtárosainak tájékoztatója

tartalom

- FUTALA TIBOR
HEGEDŰS ÉVA
FEKETE GYÖRGYNÉ
VARGA LÁSZLÓNÉ
NEMÉNYI LÁSZLÓ
MURÁNYI LAJOS
- Az új könyvtári alapjogszabályokról / 3
A tanácsi könyvtári ellátás fejlődése
nagyközségeinkben (1966–1976) / 8
Tervezet a szocialista brigádok
könyvtári vállalásainak továbbfejlesztésére / 12
Könyvtár és iskola együttműködése Sárbogárdon / 20
Fejér megye tanácsi és szakszervezeti könyvtárainak
(szolgáltató helyeinek) 1976. évi főbb adatai / 26
Könyvtárról könyvtárra
Betegek könyvtára a Fejér megyei
Tüdőgyógyintézetben / 28
Láttuk, olvastuk
Népfront-könyvtár Mórton (N.L.) / 36
Könyvtárávatás Zámolyon (nl) / 37
Egy könyvtári tájékoztatóról (–nyil–) / 38
Kövek, színek, emberek
Móricz Zsigmond felolvasóestjei Székesfehérváron / 39
Tájékoztató (m–l) / 46
Könyvjelző
1976. január–december (K.F.) / 49
Krónika
1976. november 1 – 1977. február 28. / 51

Fejér Megyei
Könyvtáros

Fejér megye
könyvtárosainak
tájékoztatója
(Körlevélként)

SZERKESZTI

a Szerkesztő Bizottság
Felelős szerkesztő:
Dr. Csongor Endréné

Ebben a számunkban ECSEDI MÁRIA
grafikusművész metszeteit és illusztrációit
közöljük a 11., 25., 35., 38., 45. és 48.
lapon.

KIADJA

a Vörösmarty Mihály
Megyei Könyvtár
Székesfehérvár,
Bartók Béla tér 1.
Telefon: 12-684
Felelős kiadó:
Dr. Csongor Endréné

KÉSZÜLT

a Vörösmarty Mihály
Megyei Könyvtár
szedésével
a Papiripari Vállalat
Dunaújvárosi Gyára
házi nyomdájában
500 példányban

E SZÁMUNK MUNKATÁRSAI

FEKETE GYÖRGYNÉ, a Szakszervezetek
Fejér megyei Tanácsa Központi Könyvtár-
ának munkatársa; FUTALA TIBOR kulturá-
lis minisztériumi tanácsos; HEGEDŰS ÉVA,
a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár
csoportvezetője; KÉGLI FERENC, a Vörös-
marty Mihály Megyei Könyvtár munkatársa;
MURÁNYI LAJOS, a Vörösmarty Mihály
Megyei Könyvtár csoportvezetője; NEMÉ-
NYI LÁSZLÓ, a Vörösmarty Mihály Megyei
Könyvtár munkatársa; VARGA LÁSZLÓNÉ,
Sárbogárd II. klubkönyvtárának vezetője.

A boritón Dési Huber István Olvasó munkás c. festményének reprodukciója.

AZ ÚJ KÖNYVTÁRI ALAPJOGSZABÁLYOKRÓL

FUTALA TIBOR

Feladatomban az új könyvtári alapjogszabályok, az 1976. évi 15. számú törvényerejű rendelet és a 17/1976. (VI. 7.) MT számú végrehajtási rendelet bemutatása, ezen belül a két jogszabály közművelődési és iskolai könyvtári vonatkozásainak kiemelése.

Az első problémakör, amit érdemes megvizsgálni, abban a kérdésben fogható meg a legérzékletesebben, hogy mennyire új ez a jogszabályi alap, illetve mennyire különbözik az 1956 elején adottól?

Summázva azt mondhatjuk, hogy tartalmi és szervezési alapelveiben, ellátási célkitűzéseiben nem különbözik és nem is különbözhet tőle, csupán, megfelelően a fejlett szocialista társadalom építése követelményeinek, kibővült és rugalmasabb lett, tartalmasabbá és teherbíróbbá vált.

Ez a "csupán" mégis igen sokat jelent, hiszen az ötvenes és a hetvenes évek közepének magyar könyvtárügye között legalább akkora különbséget "reagált le", mint amekkora az ötvenes és a hetvenes évek közepének magyar társadalma közötti különbség.

Ha szűkebb témánk, a közművelődési és iskolai könyvtárügy felől tekintjük át új alapjogszabályaink rendelkezéseit, akkor a korábbiakkal való alapvető azonosságuk különös élességgel rajzolódhat ki előttünk, lévén e könyvtárak rendeltetése és működési célja továbbra is a sokoldalúan fejlett szocialista ember általánossá tételében való közreműködés, illetve a sokoldalúan fejlett szocialista ember művészi és tudományos-szakmai információkkal való szolgálata és igénykielégítése.

De már itt a "gyökereknél", a rendeltetés-meghatározásoknál is fel kell figyelni azokra az új elemekre, a korábbi jogszabályoktól való eltérésekre, amelyek új alapjogszabályainknak részben "megőrizve-továbbfejlesztve", részben "megszüntetve-megőrizve" jelleget adnak. Ezek a következők: a nevelés mellett az önművelés és a tájékozódás hangsúlyozása, a szakmai műveltségnek az általános műveltséggel való együttes szerepeltetése, a társadalom differenciált ellátásának figyelembevétele, a könyvtárügy egyéb "tartományaival" és más művelődési intézményekkel való együttműködés elvárása, végül az olvasási-tájékozódási és könyvtárhasználati kultúra fejlesztése-terjesztése. Ezek a változások a korábbi jogszabályokból átmentett alapvető és szocialista lényegű azonosságokat igen elvszerűen, és számunkra, a közművelődésügyi és iskolai könyvtárügy munkatársai számára jó esélyeket adóan teljesítik ki.

Másodjára a két jogszabály kibővült hatályossági körére kell egy pillantást vetnünk. Nem új dolog a két jogszabályban, hogy továbbra is kétféle, azaz lakó- és munkahelyi közművelődési könyvtári ellátást ír elő. Új viszont az, hogy a munkahelyi közművelődési könyvtári ellátásban a szakszervezetek mellett a szövetkezetek is érdekeltté vannak téve, s ezt az érdekeltiséget –

megállapodás alapján – a helyi tanács útján lehet, sőt: célszerű realizálni. Az is újdonság, hogy új jogszabályaink nem feledkeznek meg az egészségügyi és a szociális intézmények, tehát a kórházak, a szanatóriumok, szociális otthonok betegeinek-gondozottainak, valamint a hazai nemzetiségek közművelődési könyvtári ellátásáról sem, és hatáskörükbe vonják a fegyveres erők és a fegyveres testületek közművelődési könyvtárait.

A hatályosság kiterjesztése lehetőséget ad arra, illetve kötelességünkké teszi, hogy a közművelődési könyvtári ellátást további és igen lényeges mikroközösségek körében megerősítsük, vagy az esetek egy részében meghonosítsuk, s ezáltal elérjük, hogy az országban valóban mindenki számára elérhető legyen a közművelődési könyvtár és rajta keresztül a könyvtári rendszer, amelyet a tvr. a korábbinál sokkal határozottabban és egyértelműbben, sokkal dinamikusabban és nyiltabban fogalmaz meg.

Harmadjára ismerkedjünk meg az újonnan kodifikált hálózatfogalommal. Az új jogszabályok mind a tanácsi, mind a szakszervezeti, mind pedig az iskolai könyvtárak vonatkozásában fenntartják a jól bevált szervezeti keretet, a hálózatot. De míg a tanácsi és a szakszervezeti könyvtáraknál továbbra is fennmaradnak az eddigi – megyei-fővárosi, illetve megyei-szakmai szakszervezeti – hálózati határok, addig a korábban országosan egységes iskolai könyvtári hálózatot megyei-fővárosi hálózatokra kell bontani. Ennek nyilvánvaló oka, hogy az országos hálózat területi kiterjedésében és a tagkönyvtárak számában annyira nagy volt, hogy kereteiben nem alakulhatott ki az arányos, minden egységet átfogó módszertani gondozás és hatékony együttműködés.

Ennek az átszervezésnek kettős hatása lesz. Egyrészt az, hogy a megyei-fővárosi nagyságrendű összefogás és közvetlen törődés révén a jócskán elmaradt iskolai könyvtárak fejlődése nagyobb lendületet vesz. Másrészt az, hogy a tanácsi és az iskolai hálózatok azonos területi tagolódása következtében több lehetőség nyílik e két legszámosabb, a települések többségében párhuzamosan jelen lévő könyvtártípus egyeztetettebb fejlesztésére, sőt: célszerű mértékű integrálására.

Az első pillanatban a réginek látszó hálózat a tekintetben is megújult, hogy az igazgatásról és a szervezésről az ellátásra, az ellátás minőségének javítására helyezte a hangsúlyt. Ennek jegyében lettek a hálózatokban működő könyvtárak jogilag egyenrangúak, egymásnak mellérendeltek, de ennek jegyében határozottak meg társadalom-megismerési és ellátási kötelezettségeik is. Ha minden könyvtáros és minden fenntartó jól és alaposan megismeri az általa ellátandó közösségek könyvtári szükségleteit, és ha számbaveszi a szükségletek kielégítésének gazdasági kihatásait, a hálózati tagkönyvtárak "egyenjogúsítása" nem csökkentheti a hálózatokon belüli és a hálózatközi együttműködés és munkamegosztás intenzitását, hanem szükségképpen növelni fogja.

Persze a két jogszabály az együttműködést és munkamegosztást nem hagyja egészen a véletlenekre és a spontán fejlődésre. Több ponton legalább is orientálni igyekszik a kívánatos együttműködési és munkamegosztási formák "megtalálására."

Igy a negyedik problémakör, amivel foglalkoznunk kell, az új együttműködési és munkamegosztási lehetőségekkel kapcsolatos. "Azok a könyvtárak..., – mondja egy új együttműködési fogalmat bevezetve a végrehajtási rendelet –, melyek gyűjtő-, illetőleg szolgáltatási köre hasonló, állományuk és szolgáltatásaik egybehangolt fejlesztése érdekében – a könyvtár típusától, illetőleg hálózathoz tartozásától függetlenül – a fenntartó szervük egyetértésével, egyenlő jogú tagokként, együttműködési kört alakíthatnak."

És továbbmenve: "Együtmüködési kör" valamely szakterületen vagy területen (ország részben; megyében; városban) működhet." Könnyű belátni, hogy a közművelődési és az iskolai könyvtárügy szempontjából elsősorban a területi együttműködési körök lehetősége a legfontosabb, mivel magában hordozza a gyakran hiányolt regionális, megyei és városi szintű könyvtárpolitika kialakítását. Ez más szóval azt jelenti, hogy a jobb ellátást ezután nemcsak Budapestről vagy Budapest közbeiktatásával lehet csak és kell szervezni, hanem területenként, megyénként és városenként is.

Uj jogszabályaink ugyancsak vadonatúj együttműködési és munkamegosztási előírása az, hogy bármely könyvtár típusba tartozó intézmény más könyvtár típushoz tartozó feladatokat is elláthat. Így a felsőoktatási könyvtárnak – az oktató-nevelő, a kutató, a tanulmányi tevékenység támogatása mellett – a felsőoktatási intézményben folyó közművelődési munkát is kötelességszerűen támogatnia kell, az iskolai könyvtár pedig a településen élő gyermekekre, ifjúságra, illetőleg a lakosság egészére kiterjedően, közművelődési könyvtári feladatokat is elláthat. Ez az utóbbi rendelkezés a tanácsi és az iskolai könyvtárak már érintett integrációs folyamatát külön is elősegíti.

A fenntartók szintjén a könyvtár- és hálózatközi együttműködés és munkamegosztás elmélyítésére, az ésszerű integrációk vállalására külön rendelkezés serkent. Ez kimondja, hogy a rendelkezésre álló anyagi erőforrások célszerű felhasználása érdekében törekedni kell a közművelődési könyvtárak több állami szerv, társadalmi szervezet, illetőleg szövetkezet által való fenntartására.

Az ötödik téma, amit érintenünk kell, és amelyet az együttműködési körök és a funkcióátvállalások lehetőségeinek bemutatásával már elő is készítettünk, a magyar könyvtári rendszer, a magyar könyvtárügy megerősített egységét foglalja magában.

E tekintetben az általánosság síkján a tvr. úgy fogalmaz, hogy "a könyvtárak a feladataikat egymással együttműködve, a tevékenységük elősegítésére létrehozott intézmények, vállalatok és tanácsadó testületek közreműködésével látják el", valamint, hogy "a könyvtári rendszer útján biztosítani kell, hogy a könyvtárak szolgáltatásaikkal az ország bármely településén vagy munkahelyén előmozdítsák a művelődési és szakirodalmi igények kielégítését, valamint a téren a tájékoztatás nyújtását."

A közművelődési és az iskolai könyvtárak, illetve könyvtárhálózatok, mint láttuk, az együttműködési körök és funkcióátvállalások révén és – természetesen – a lényegesen megjavítandó és ütőképesebbé teendő központi és könyvtárközi szolgáltatások igénybevételével kapcsolódhatnak be ebbe a rendszerbe.

Ezen kívül azonban ehelyütt rá kell még mutatnunk egy olyan rendelkezésre, amely a magyar könyvtárügy egységét speciálisan is megerősíti. Nevezetesen arra, amely szerint "az a könyvtár, amely a szakirodalmi igények kielégítésében és a körben a tájékoztatás nyújtásában jelentős feladatokat lát el, a tevékenységi körére (más szóval: funkciójára) tekintet nélkül tudományos könyvtárrá minősíthető."

Félreértés azonban ne essék: ezután sem lesz minden közművelődési és iskolai könyvtár tudományos könyvtár, de nem kapja meg ezt a rangot minden szak- és főiskolai könyvtár sem. A rendelkezés célja az, hogy minden könyvtár típusból mintegy kiemelje azokat a könyvtári "vezéregyéniségeket", amelyek a körük csoportosuló hálózati és együttműködési körü tagkönyvtárakkal együttműködve, a gyakorlatban valósítsák meg az olvasó és a használó "üdvére orientált" könyvtári rendszer egységét.

A hatodik témakör a könyvtári rendszer külső nyíltságával foglalkozik. A társadalom minél maradéktalanabb ellátása érdekében az új alapjogszabályok rendelkezései a társadalom egyéb intézményrendszerei vonatkozásában is nyiltabbakká váltak. Ez általánosan és speciálisan egyaránt megfogalmazódik. Általánosan úgy, hogy a könyvtár – mint már szó volt róla – együttműködik a művelődési, a tudományos, illetőleg a tájékoztatási (információs) intézményekkel, speciálisan pedig olyaténképpen, hogy a könyvtári rendszer tagjai meghatározott módon integrálódhatnak is az említett intézményekkel. A közművelődési-iskolai könyvtárak szempontjából a tvr. kimondja, hogy a lakóhelyen – a Minisztertanács által meghatározott körben – elő kell segíteni a több célt szolgáló, így a könyvtárat is magában foglaló művelődési létesítmények kialakítását.

A tvr. e rendelkezésében mindenki ráismerhet a közművelődési párthatározat komplex közoktatási-közművelődési intézményére, illetve komplexen szervezett közoktatási-közművelődési ellátására. E komplex ellátással kapcsolatos munkálatok a Kulturális Minisztériumban intenzíven folynak, s feltételezhető, hogy előrehaladásukat a most elfogadott közművelődési törvény siettetni fogja.

Ebben az összefüggésben nyer konkrét értelmet a közművelődési funkcióval is felruházott iskolai könyvtár, amelyről korábban esett szó.

A hetedik dolog, amit az új alapjogszabályokat méltatva ki kell emelni, az emberi összetevőre, a könyvtárosokra, nagyobb számban való munkábaállításukra és feladataiknak jobban megfelelő kiképzésére, továbbképzésére vonatkozik. A tvr. utolsó érdemi rendelkezése az, hogy a könyvtári dolgozók képzését, intézményes és egyéni továbbképzését úgy kell megszervezni, hogy az általános és a szakmai művelődés, illetőleg a tájékozódás iránti igényeket színvonalasabban elégíthessék ki, továbbá, hogy a könyvtári dolgozók közművelő-nevelő valamint a szakmai művelődést és tájékozódást szolgáló tevékenységét minden állami, társadalmi és szövetkezeti szerv köteles támogatni és gondoskodni munkájuk erkölcsi és anyagi megbecsüléséről.

Már az új alapjogszabályok támogató erejének is köszönhetően, az Oktatási Minisztérium közzétette a népművelő-könyvtár szakosok és a könyvtárosképző szaktanfolyamot végzetek tanárképző főiskolai államvizsgáját lehetővé tevő rendeletet. Ennek végrehajtása a közművelődési és iskolai könyvtárosok derékhadának eddig nem egészen egyértelműen értelmezett szakképzettségét is rendezzi, s eközben – a vizsgákra való felkészülés révén – egy igen átfogó továbbképzési akció. A lebonyolítás nem kis munka. A könyvtárügyi irányítás el van szánva humánus szabályozására, ezen belül arra, hogy minden érdekeltnek, aki vállalkozik rá, ténylegesen lehetővé tegye a vizsga letételét.

Ami az erkölcsi és az anyagi megbecsülés kérdéseit illeti, a kulturális miniszter népművelési törvényt bevezető expozéjára kell emlékeztetnem. Nevezetesen arra, hogy a közművelődési törvény elfogadása után minél előbb le kell törleszteni a közművelők erkölcsi és anyagi megbecsülése terén meglévő kétségtelen adósságokat. Ez az ígéret kötelez.

A nyolcadik témakör az új jogszabályok megjelenése utáni tennivalókat tartalmazza.

A közművelődési és iskolai könyvtárügy területén a közeljövőben több igen fontos szabályozó és szervező feladatot kell jó ütemben megoldani.

Mindenekelőtt nem lehet sokáig késlekedni a megyei szintű iskolai könyvtári hálózatok megszervezésével. Hogy az egyes megyékben konkrétan melyik intézmény vagy könyvtár "koronáztatik" hálózati központtá, az ma még nem

tudható. Annyi azonban bizonyos, hogy e központok feladatrendszere leginkább az SZMT Központi Könyvtárainak feladatrendszeréhez fog hasonlítani, és hogy létrejöttük semmiképpen sem vonhatja maga után valamiféle megyei pedagógiai nagykönyvtárak kialakítását, hisz ez ellentmondana az új jogszabályok funkcióátvállalási intencióinak, s mindannak, ami ezek mögött az intenciók mögött áll: a gazdaságosságnak és az ésszerűségnek.

Legalább ugyanennyire fontos dolog – különösen a kistéleplülési megyékben – a közművelődési és iskolai könyvtárak kívánatos mértékű integrációjának megtervezése és fokozatos végrehajtása. Ez más szóval azt jelenti, hogy a megyei szinten megszervezett közművelődési és iskolai könyvtári hálózat nagyszámú kis egység erejéig közös funkciójú közművelődési-iskolai könyvtári hálózattá válik. Részben bonyolítja, részben megkönnyíti a helyzetet, hogy ezt az integrációs lépést nemcsak a közművelődési és iskolai könyvtáraknak kell megtenniük, hanem a közművelődési és oktatási intézményeknek is, ami szerteágazó előkészítő munkát, egy sor jogszabálymódosítást tesz szükségessé.

Az említett integrációnak mindenképpen jobb oktatást és közművelődést kell eredményeznie. Ebből az is következik, hogy a szervezeti integráció csak akkor lehet eredményes, ha vele párhuzamosan megteremtjük a jobb oktatás és közművelődés sokféle előfeltételét, közte a közös funkciójú iskolai és közművelődési könyvtárak jó minőségű állományát. Ezért az iskolai könyvtárak hálózati központjainak kijelöléséhez és a közös funkciójú könyvtárak kialakításához még egy további aktuális feladat is kapcsolódik, nevezetesen az állományellátó szervezetek kialakítása az A és B típusú könyvtárak keretében. Ezek az állományellátó szervezetek érdemi ellenőrzést fognak gyakorolni a kiskönyvtárak állományalakítása felett, leveszik róluk az állományalakítás adminisztratív terheit, és legalább is kiegészítésként újra meghonosítják a letéti ellátást.

A közművelődési és iskolai könyvtárakkal kapcsolatos tennivalókat természetesen az egész könyvtárügyre vonatkozóak is tetézik. Ki kell munkálni mindazokat a jogszabályokat, amelyek a szakterületi és területi könyvtárközi együttműködést lendületbe hozzák, illetve amelyek meggyorsítják, kellő gyorsaságúvá teszik a dokumentumok és az információk áramlását a könyvtári rendszerben. Itt olyan jogszabályokra kell gondolni, mint a vidéki régiókat is tápláló új kötelezpéldányelosztási rendelet, az új könyvtárközi kölcsönzési utasítás, a működési és szervezeti szabályok elkészítésével, a könyvtárak nyilvántartásba vételével kapcsolatos szabályok kiadása. Arra törekszünk, hogy ezek az új jogszabályok minél komplexebbek legyenek, azaz egy-egy jogszabály a kérdések minél szélesebb körét rendezze.

A TANÁCSI KÖNYVTÁRI ELLÁTÁS FEJLŐDÉSE NAGYKÖZSÉGEINKBEN 1966-1976

A hatvanas évek elején fejlődésnek indultak az önálló községi könyvtárak, 1965-re már lényegében minden 5000 lakoson felüli község főhivatású könyvtárost kapott. A Könyvtáros 1967. évi 8. száma a fejlődést vizsgálva Fejér megyével is foglalkozott (Hol tartanak a Fejér megyei önálló községi könyvtárak?). Ez, valamint e könyvtártípus fontossága indokolja, hogy tíz év elteltével mi is áttekintsük mai helyzetünket, felmérjük a változás nagyságát, s minősítsük – már amennyire e cikken belül lehet – önálló községi könyvtárainkat. Az adatok 1966, illetve 1976 adatközléseire támaszkodnak, közöttük próbáljuk meghúzni azt az ívet, amely a fejlődést reprezentálja.

Fejér megyében 1966-ban 11 olyan községet tartottunk nyilván, ahol a lakosság száma meghaladta az ötezer főt: Mór, Sárbogárd, Bicske, Enying, Gárdony, Pusztaszabolcs, Polgárdi, Csákvár, Rácalmás és Perkáta. Közülük – Rácalmás kivételével – mindenütt volt főfoglalkozású könyvtáros. Ezen kívül főfoglalkozású munkaező működött Bakonycseryén, Kápolnásnyéken, Kislángon, Mezőfalván és Seregélyesen is. Az elmúlt évtized közigazgatási változásaival párhuzamosan (kisebb települések társközséggé minősítése, több településből nagyközség kialakítása) változott a könyvtári hálózat is, csökkent az intézmények száma. Míg 1966-ban a 212 intézmény közül 98 volt önálló községi könyvtár, addig tíz esztendővel később a 158 intézmény közül 91. A könyvtárak számszerű csökkenését részben az indokolja, hogy a külterületi lakosság jelentős hányada faluba, városba költözött, a kisebb települések lakólétszáma minimális lett, s az itt megszűnt fiókkönyvtárak, kölcsönzőállomások helyett a községekben nagyobb, korszerűbb, szabadpolcos könyvtárak létesültek. Másrészt ez idő alatt lett szakszervezeti működtetésű például Dunaújváros városi könyvtára valamennyi fiókjával, Kincsesbánya községi könyvtára és több állami gazdasági könyvtár is. Fejér megye településhálózat-fejlesztési terve alapján az önálló községek száma tovább csökken a jövőben, amely várhatóan még további hatással lesz a könyvtári hálózat szerkezetére.

Szinte közhely már, hogy szakterületünkön minden vizsgálatot, minden összehasonlítást a működési feltételek helyzetével kezdünk. Ebben az áttekintésben azonban csak érintőlegesen szólnunk a könyvtárak elhelyezési gondjairól, hiszen alapos elemzésük külön tanulmányt érdemelne; részletesebben kifejtjük viszont a könyvtáros-létszám és az állományalakítás, gyarapítás kérdését.

Tíz évvel ezelőtt – különösen a mi megyénkben – nagy iramban alakultak és fejlődtek a klubkönyvtárak, az említett Könyvtáros számban „holnap példájá”-nak nevezték őket. Az első klubkönyvtárak öt éves évfordulóján saját kiadványunkban pedig így foglaltuk össze a tapasztalatokat: „a klubkönyvtárak létesítésével, a korábbi intézmények klubkönyvtári szervezetbe való sorolásával könyvtáraink minden tekintetben előreléptek,

kedvezőbb körülmények közé kerültek. Lényegesen nagyobb alapterületű, korszerűbben felszerelt, esztétikailag összehasonlíthatatlanul igényesebb, vonzóbb helyiségbe költöztek, ... megnövekedett a nyitvatartási idő, s az is a nagyobb mértékű könyvtárhasználatra nyitott lehetőséget. ... Kétségtelen azonban, hogy a klubkönyvtárt átmeneti kategóriának kell tekintenünk, amely ellentmondásoktól terhes, de része a fejlődésnek; a könyvtárak előrelépésének egy állomása. ..." (Neményi László: Csendes évforduló. = Fejér Megyei Könyvtáros, 1972. 2. sz. 3-8. 1.) Ma már egyre jobban látjuk, hogy ezek a szükségből létrehozott intézmények a nagyobb településeken túlhaladtak. Rácalmás – az akkori „példa” – 1967-ben sem tartozott abba a település-kategóriába, amelynek klubkönyvtárt szántak az országos elképzelések, mégis jó népművelési kezdeményezésnek tartották, sőt a Könyvtáros szerkesztőségi tagjai számára is „friss, korszerű gondolat testetöltésének tünt.” Ma azonban, amikor a Szakmai irányelvek meghatározzák a könyvtárak főbb ismérveit, szolgáltatásainak körét, az ellátandó potenciális olvasók számától függő típusokat, nagyságrendeket, anakronizmusnak tartjuk, hogy Perkáta, Velence, Martonvásár, Rácalmás, Nagyvenyim, Etyek, Káloz, Sárosd és Baracs könyvtárai még mindig klubkönyvtári besorolásuak. Az ellentmondást tovább élezi az a körülmény, hogy az említett községek közül azóta néhány már nagyközségi rangot is kapott.

Bicske és Sárbogárd egykor „korszerű” nagyközségi-járási könyvtárai messze elmaradnak már a követelményektől, Mór nagyközségi-járási könyvtára pedig még mindig a húsz évvel ezelőtti körülmények között dolgozik. Túl sok jó a többi nagyközségről sem mondható el. A legkevesébe felel meg alapterületileg az igényeknek Csákvár, Velence, Gárdony, Seregélyes, Martonvásár, Pusztaszabolcs, Enying, Ercsi, továbbá Mezőfalva, Szabadbattyán, Bakonycsernye községek könyvtára. Az elhelyezés jó példájára csak Perkátát és Előszállást említhetjük a tárgyalt kategóriában. Természetesen a mögöttünk maradt évtized nem múlt el nyomtalanul: voltak könyvtárbővítések, felújítások és más, jobb helyre költözések, beszélhetünk tiszteletreméltó fenntartói gondoskodásról, de ha szigorúan véve csak a nagyközségeket tekintjük, még közöttük sincs egyetlen egy sem, amely megközelítené a kívánt elhelyezést. Legközelebb Móron javul a nagyközségi-járási könyvtár helyzete; a műemlék Lamberg-kastélyba költözik, remélhetően még ebben az esztendőben.

Személyi ellátottságban örvendetesebb előrelépésről adhatunk számot. Az írás elején említett 11 községben tíz évvel ezelőtt 14 főfoglalkozású könyvtáros dolgozott, 1976 végén pedig 24. Ám ha a mai állapotot a távlati fejlesztési tervben meghatározott szükséglettel vetjük össze ugyanezekben a községekben, nagyközségekben, akkor látjuk, hogy a fejlesztésnek még nagyobb mérvűnek kell lennie a jövőben, mert csupán főfoglalkozású könyvtárosból 43 lenne a szükséges létszám. Erdemes azonban ilyen összefüggésben megnézni – a városok kivételével – a megyében működő B és C típusú könyvtárak létszámhelyzetét is. A vizsgált időszak elején összesen 19 főfoglalkozású dolgozót foglalkoztattak vidéki könyvtárainkban könyvtárosi beosztásban, 1976. december 31-én 38-at, azaz tíz év leforgása alatt éppen kétszer annyit. A 38-ból 4 főnek volt felsőfokú, 20-nak középfokú könyvtárosi képesítése. Ha itt is kitekintünk a távlati tervidőszak végére, a kitűzött célra, akkor 1990-ig majdnemcsak meg kell duplázni a jelenlegi létszámot is, mert 72 főfoglalkozású könyvtárossal számol a terv.

Ezek a száraz statisztikának tűnő számadatok szakemberképzést, nehezen megvalósítható káderpolitikát, emberi sorsokat is takarnak. A 24 szakemberből 18-at ez a megye taníttatott, közülük két felsőfokú szakembert

is. Valójában ez a szám sokkal magasabb lenne, ha összeszámolnánk a más megyékbe elköltözött, más munkahelyet választott munkatársakat is. Szólni kívánunk arról is; hogy évek óta a megyei könyvtár a járási könyvtárakkal közösen szakmai alapképzést szervez a szakképzetlen községi és fiókkönyvtárosok részére; valamint többen jelenleg is közép- és felsőfokú szakmai képzésben vesznek részt. A helyzetképet a következő néhány évben várhatóan javítja még a legújabb lehetőség is, amely több községi munkatársunkat érint: a könyvtárosképző szaktanfolyamot végzetek tanárképző főiskolai államvizsgálója.

Nagy gond a megfelelő szakember „megtalálása” a C típusú községi-nagyközségi könyvtárainkba. Néhány helyen szinte megállíthatatlan a fluktuáció. Adonyban például tíz év alatt 11 főfoglalkozású könyvtáros fordult meg; s közülük csak egy volt szakképzett. Pusztaszabolcson ez idő alatt 4, Rácalmáson 5; Seregélyesen ugyancsak 5 könyvtáros tevékenykedett. Ilyen körülmények között nem kell sok magyarázat ahhoz, hogy ezeken a helyeken miért alacsony az olvasók száma, miért döcög a katalógusépités. Szerencsére az ellenkezőjére is akad példa. Nem volt véletlen, hogy már 1967-ben is elismeréssel irtak ezekről a könyvtárakról. (Simai Norbert: Fejlődő község – elavult könyvtárhelyiség – lelkes könyvtáros; Vincze István: Mezőfalva követni akarja Rácalmást; Páldy Róbert: A munkaidő kihasználása – és a hivatástudat. = Könyvtáros; 1967. 8. sz.) Vezetőik most is ugyanazok a szakemberek, mint akkor, s bár körülményeik csak mérsékelten javultak, fiatalos lendületük, könyvtárosi hivatássonteretük ma is példának állítható: Ugrits Margitról van szó Csákváron, Parallné Felföldy Magdolnáról Polgárdin és Szabó Istvánnéről Mezőfalván. Ők ismerik a falu gondját, baját, de eredményeit is, együtt élnek; lélegeznek a közösséggel. Tudják, hogy mire vállalkoztak pályájuk elején, s kitartanak, mert munkájukat széppé teszi az alkotás öröme, a hivatástudat többlete. De már nincsenek a pályán a szélsőségeket képviselő könyvtárosok. Például az a „gondos háziasszony”, akinek szorgos igyekezete kevés volt a község olvasási kultúrájának formálásához, vagy az a „Székesfehérvárról kijáró fiatal könyvtárosnő”, aki elvagyódott a közművelődés területéről és szívesebben lett volna „kutató könyvtáros” (Ld. Gerő Gyula: A holnap példája, Páldy Róbert: A munkaidő kihasználás – és a hivatástudat c. írásokat.).

Meg kell említeni a még kevés helyen alkalmazott, de több községben ugyancsak hiányzó részfoglalkozású dolgozókat is. Az „egyszemélyes” könyvtárakban ma már nagy szükség van rájuk, hiszen a könyvtári szolgáltatás folyamatossága elképzelhetetlen nélkülük.

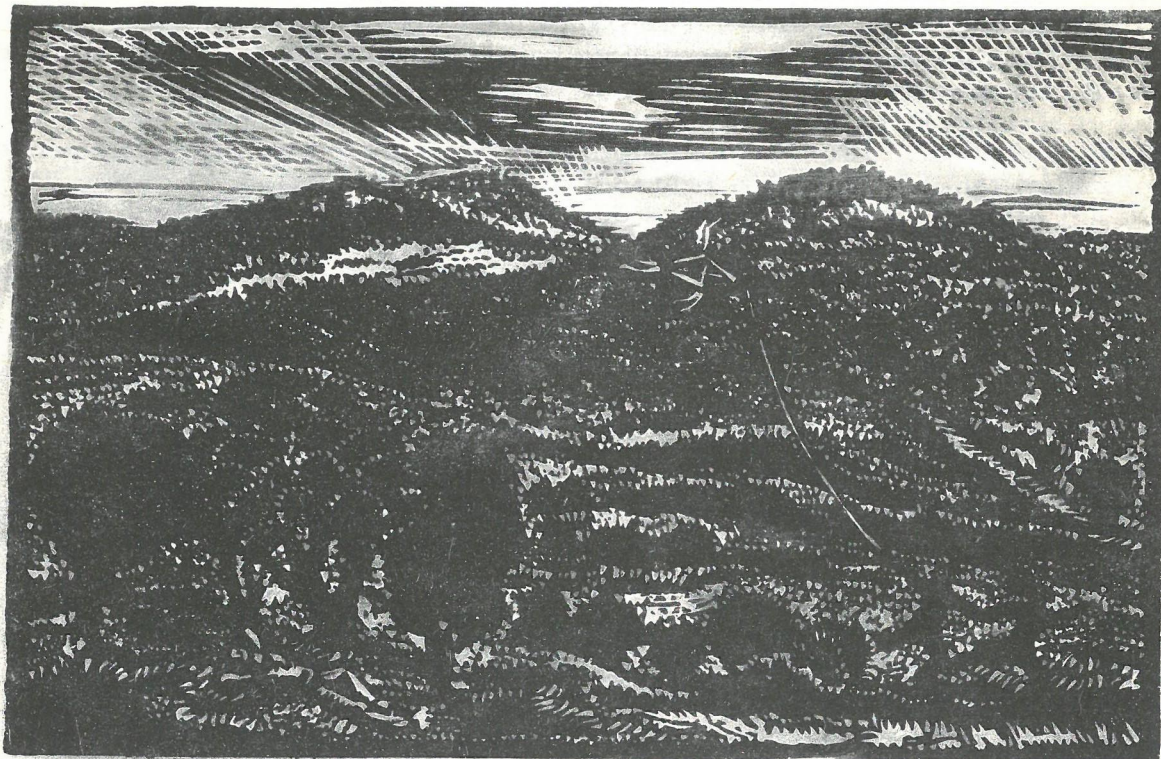
Intézményeink a legnagyobb fejlődést az állománygyarapítás terén érték el. 1976 végén 13 ötezer lakost meghaladó település volt a megyében, ők szerepelnek a Településeink könyvtári ellátása című évente megjelenő OSZK KMK statisztikai kiadványban: Mór, Sárbogárd, Bicske, Ercsi, Enying, Velence, Gárdony, Pusztaszabolcs, Polgárdi, Csákvár, Szabadbattyán, Mezőfalva és Rácalmás. Az állománnyal kapcsolatos vizsgálódásaink rájuk vonatkoznak. (Velence, Gárdony és Szabadbattyán tíz évvel ezelőtti adataihoz – hogy az összehasonlítás reális legyen – hozzáadtuk az akkor még önálló, de ma már társközségek adatait is.) Ezeken a településeken 1966-ban 311 871,-Ft-ot fordítottak állománygyarapításra, 1976-ban már 752 177,-Ft-ot, amely a tíz évvel ezelőttinek 241,2%-a. A legkiugróbb gyarapítást Mór, a lakosság számához viszonyítva még megfelelő Bicske, Sárbogárd, Enying, Polgárdi és Velence könyvtárai valósították meg. A többi könyvtár – a lényeges javulás ellenére – még 1976-ban is elmaradt a kívánatostól. Az említett tizenhárom település tanácsi könyvtárainak állománya 221 676 kötet, amely 205,1%-a az 1966 évinek. Közben sok elavult, rongált és elveszett könyvet kellett törölniük az állományból. Ma egy lakosra 2,3

kötet könyv jut, míg 1966 -ban csak 1,2 kötet. Természetesen sokkal kedvezőbb az arány a járási szerepű nagyközségi könyvtárakban: Mórton 3,1; Bicskén 2,9 és Sárbogárdon 2,8 könyv. jut egy lakosra. Jó az ellátottság még Velencén (2,4), Gárdonyban (2,3), Polgárdin (2,2), Csákváron (2,3) és Mezőfalván (2,3), de nagyon lemaradt a dunaújvárosi járás három községe: Ercsi (1,5), Pustaszabolcs (1,5) és Rácalmás (1,4). Érdeemes összehasonlítani néhány mutatót a megyei átlaggal is, amelyben a legkisebbtől a legnagyobbig – a megyei könyvtárat is beleértve – minden könyvtár szerepel.

Az állománygyarapításra fordított összeg növekedése majdnem megegyezik a megyei növekedéssel (239,9%), sőt meg is haladja, a kötetszám növekedés pedig több mint 20%-kal magasabb a megyei átlagnál (184,7%), s az egy lakosra jutó könyv is több egy tizeddel (2,2).

Összefoglalva: a vizsgált könyvtárak ellátottsága fejlődött az utóbbi évtizedben mind az elhelyezés, mind a létszám és az állománygyarapítás terén. Megállapíthatjuk azonban, hogy a népgazdaság dinamikus fejlődésével, a megnövekedett társadalmi igényekkel könyvtáraink nem tudtak lépést tartani. A jövőben sokkal nagyobb fejlődésre lesz szükség, különösen a nagyobb alapterületű könyvtárak létrehozásában és a távlati fejlesztési tervben is megjelölt létszám alkalmazásában. A gazdasági élet fejlődésének a megyénkben tapasztalt lendülete remélhetőleg megteremti a jövőben a könyvtárak jobb lehetőségeit is. A Szakmai irányelvekben meghatározott közép- és alapfokú könyvtári ellátást csak a megfelelő működési feltételek biztosíthatják, amelyek meglététől függ a több beiratkozott olvasó, a több könyvtári látogató, a mind elégedettebb könyvtárhasználó, végső soron a minden könyvtárban magas szinten is tájékozódni tudó, egyre több művelt ember.

HEGEDŰS ÉVA

TERVEZET

A SZOCIALISTA BRIGÁDOK KÖNYVTÁRI VÁLLALÁSAINAK TOVÁBBFEJLESZTÉSÉRE

A Szakszervezetek Fejér megyei Tanácsa Központi Könyvtára mint a szakszervezeti könyvtári hálózat módszertani központja, tiz esztendeje tartja kiemelt feladatának a szocialista brigádok könyvtári ellátását; a brigádtagok tömeges bevonását az olvasók táborába, irodalmi igényeik felkeltését és kielégítését. Az első kezdeményezések még korábbi évekre nyúlnak vissza: "Az SZMT Központi Könyvtár munkatársai 1963-tól kezdve rendszeresen felhívták körlevelek, kiadványok formájában, könyvtárosi értekezleteken, tanfolyamokon, könyvtári látogatások alkalmával a szakszervezeti könyvtárosok, kulturális aktívák, szakszervezeti bizottságok figyelmét a szocialista brigádtagok olvasómozgalomba való bevonásának lehetőségére és fontosságára – írta nyolc esztendővel ezelőtt Juhász Jenő. (A szocialista brigádmozgalom és a szakszervezeti könyvtárak. = Fejér Megyei Könyvtáros. 1969, 2. sz. 32. l.) – Ezeknek azonban, mivel általános szinten mozogtak és az irányítóknál tovább nem jutottak, kevés eredménye mutatkozott. Csak elvétve fordult elő, hogy a brigádvállalások között könyvtári felajánlás is szerepelt. Néhány üzemben a szocialista brigádmozgalom felelősei is keresték azt a módszert, amelynek segítségével a brigádtagok bevonhatók az olvasómozgalomba. Ezek is elszigetelt jelenségek maradtak, és kevés eredménnyel jártak... 1968-ban a jelentkező igényeket felmérve, felismerve a kiaknázatlan lehetőségeket, a brigádokon belüli viszonylag alacsony olvasottsági átlagot, szocialista szerződés nyomtatványt készítettünk és küldtünk szét a szakszervezeti könyvtáraink részére." Két esztendő leforgása alatt összesen háromféle brigádszerződés formát alakítottunk ki, és jelenleg is még ezeket alkalmazzuk könyvtárainkban:

- a) a brigád vállalja, hogy tagjai belépnek a könyvtárba – könyvtári taggá válnak;
- b) a brigád vállalja, hogy tagjai rendszeresen látogatják a könyvtárat, és előre meghatározott számú könyvet olvasnak, valamint képviselik a brigádot a könyvtár rendezvényein – rendszeres olvasóvá válnak;
- c) a brigádtag előre elkészített olvasóterv alapján olvas – ez konkrét, egyénre szabott vállalási forma, de csak függetlenített munkatárssal működő könyvtárban alkalmazható.

E háromféle szerződésnek az volt a célja, hogy elsősorban az olvasók számát növeljük, és a fokozatosság elvét betartva olvasóvá, a könyvtárat rendszeresen látogató tudatos könyvtárhasználóvá neveljük a brigádtagokat.

A szocialista brigádok felajánlásaiban leggyakrabban a b) típusú – a rendszeres olvasóvá nevelést szolgáló – könyvtári szerződésforma szerepel,

tehát a tagok bizonyos mennyiségű könyv kölcsönzését és elolvasását vállalják. E szerződésforma széleskörű elterjedése minden bizonnyal annak tulajdonítható, hogy sem időben, sem minőségben nem állít feltételeket a brigádok elé. Hiszen a szerződés-nyomtatványon nincs tisztázva, mi értendő a "rendszeres látogatás" fogalmán, hogy a brigádtagnak legalább hány alkalommal kell felkeresnie a könyvtárat; a gyakorlatban így teljesen mindegy, hogy az év elején, vagy az év utolsó heteiben iratkozik be a könyvtár tagjai közé. Ugyanígy nincs különbségtétel tartalmi tekintetben sem: azonos szintű vállalást jelent például tíz Rejtő-könyv és tíz Móricz mű megismerése, mivel itt csak a kölcsönzött könyvek számára tesznek felajánlást a brigádtagok.

Az SZMT Központi Könyvtár dolgozói természetesen már az első brigádszerződések kötésekor számoltak e könyvtári szerződésforma buktatóival, azonban első célunkat, hogy a brigádtagok tömeges olvasói igényét felkeltsük, és figyelmüket a könyvtárra, mint a művelődés alapvető bázisára irányítsuk, úgy éreztük, így tudjuk a legjobban elérni. Ha a könyvtári szocialista szerződések eredményességét vizsgáljuk tíz év távlatából, megállapíthatjuk, hogy ezt az elsődleges célunkat elértük, sőt, sikerült rendszeres olvasóvá nevelnünk a szerződést kötő brigádok nagy részét.

Sajnálatos azonban, hogy az olvasói izlést formáló, az egyénre szabott, tervszerű olvasást biztosító c) típusú szerződésekkel még a függetlenített munkatársakkal működő könyvtárainkban is csak elvétve találkozhatunk; ezt a fajta vállalási formát csak a könyvtári szerződéskötések bevezetésekor, egészen rövid ideig alkalmazták könyvtárosaink. Gondolom, szélesebb körű elterjedését két tényező akadályozta: egyrészt nehéz volt megtalálni azt az olvasót, akinek olvasását irányítani, befolyásolni, előre elkészített terv alapján tudatosan alakítani lehetett; tehát akadályba ütközött már az olvasó oldaláról is. Másrészt nehézséget okoz az is — és ez a nagyobb gond —, hogy önálló könyvtáraink részben létszámbíánnyal küzdenek, illetve szakképzetlen könyvtárosokkal működnek, a letéti hálózatban pedig könyvtárosaink nagy része társadalmi munkaként, heti 2-4-6 órás kölcsönzési időben végzi nagy könyv- és emberismeretet igénylő teendőit. Ezek magyarázzák, hogy az olvasókkal való elmélyült foglalkozást, az irodalmi izlést formáló könyvtári munkát csak részben tudjuk megvalósítani.

A szocialista brigádok könyvtári szerződéseit azonban nem szabad a kulturális vállalások egészétől külön vizsgálnunk. A művelődési — és ezen belül a könyvtári — vállalásoknak is alapvető feladata, hogy a brigádtagok folyamatos ismeretszerzését, műveltségük tervszerű emelését szolgálják. Ennek érdekében konkrét, értékelhető és személyre szóló felajánlásokra van szükség, és egyidejűleg a kulturális vállalások teljesítésének tényleges figyelembe vételére az értékelésben.

Ma még a szocialista brigádmozgalom éves értékelésénél elsődleges szempont a "szocialista" cím, illetve az egyes fokozatok odaitélésénél a gazdasági vállalások teljesítése, és teljesen formális marad a szocialista brigádok hármaskövetelményének "Szocialista módon élni, művelődni" jelszava. Ez abból következik, hogy a brigádokkal való foglalkozás elsősorban a munkaversenyfelelősökre hárul, és a gazdasági vezetők olyan irányban befolyásolják a brigádok felajánlásait, hogy a vállalat éves tervéhez kapcsolódjanak. "A gazdasági vezetők ugyan nagy mértékben befolyásolják, sőt nem egyszer ők is fogalmazzák meg a brigádok vállalásait, kapcsolataik mégis legtöbbször formálisak, kampányszerűek, — gyakorlatilag a vállalat legfontosabb gazdasági feladatainak megoldására szorítkoznak. A művelődés, vagy a szabad idő közös eltöltésének segítését sem a gazdasági vezetők,

sem a több helyen még meglévő patronálók nem tartják feladatuknak, pedig itt is szükség lenne segítségükre" – írja Kozma Judit a Népszabadságban (Egy tanulságos felmérés, 1977. febr. 10.). Másik hiányosság, hogy "Jelentős egyenlenségek mutatkoznak a termelési feladatok, valamint a kulturális vállalatok teljesítésének minősítésében. A termelési vállalatok értékelését kellő alapossgal, körültekintéssel végzik, ugyanakkor a művelődési vállalatok elbírálásánál a felszínesség, az engedékenységgel a jellemző." (Ajánlás a szocialista brigádok kulturális vállalásaihoz. Kiad. az Ikarus Jármű és Karosszériagyár, Bp.)

Ezeknek a tényeknek az ismeretében kerestem fel néhány vállalat szakszervezeti könyvtárosát, munkaverseny felelősét, szakszervezeti tisztségviselőjét, hogy a szocialista brigádok kulturális, ezen belül is könyvtári vállalásairól tájékozódjak.

Valamennyi beszélgetésből az derült ki, hogy míg a gazdasági vállalatoknál konkrét felajánlások születnek, amelyeknek értékelhető a teljesítése, addig a művelődési vállalatok tartalma meg sem közelíti azokat. Következik ez abból is, hogy a termelési vállalási szintek közvetlenebbül adóttak, könnyebben meghatározhatók, és teljesítésük természetesen a vállalat elsőrendű érdeke is. Illusztrálja ezt például a Videoton vállalati munkaverseny szabályzata, ahol az "Általános követelmények a bronz vagy ennél magasabb fokozat odaitéléséhez" címszavak alatt találjuk azokat a szempontokat, amelyeket a brigádoknak figyelembe kell venniük vállalásai megtételénél. Kilenc szempont közül hét a brigádok gazdasági felajánlásaira vonatkozik, és csak egy-egy szempont foglalkozik a "„tanulni" és "„élni" jelszóval.

Természetes, hogy a szocialista brigádmozgalomban nagy hangsúlyt kapnak a gazdasági vállalatok, azonban itt az ideje, hogy kialakítsuk a művelődés területén is a termelési vállalatokkal azonos értékű követelményeket, és teljesítésüket ugyanolyan szempontokkal értékeljük, mint a gazdasági vagy társadalmi munka elvégzését. Már az 1969. évi könyvtári vállalatok megtételénél általános volt az a tapasztalat, hogy a jól körülhatárolt, személyekre szabott vállalási formákat szivesebben használták a szocialista brigádok, ami ismét aláhúzza a kulturális vállalatok konkréttá tételének szükségességét.

Jelenlegi vizsgálódásaim során egyedül a Fejér megyei Állatforgalmi és Húsipari Vállalatnál tapasztaltam azt, hogy kulturális vállalásai nem teljesítéséért három aranykoszorús szocialista brigádot ezüstkoszorúsnak, egy ezüstkoszorús szocialista brigádot pedig bronzkoszorúsnak minősítettek vissza. A magyarázat: a munkaversenyfelelős és a könyvtáros személye itt azonos...

A szocialista brigádok művelődési vállalásait csak úgy lehet egyenlő szintre hozni a termelési felajánlásokkal, ha országosan olyan rendszert alakítunk ki, amelyben ténylegesen tükröződnek a szocialista brigádmozgalom keretein belül megvalósítható kulturális elvárások. El kell érünk azt, hogy mást kelljen vállalnia a szocialista címért küzdő brigádnak, és ennél tartalmasabbat, minőségileg többet nyújtania művelődési felajánlásban is annak a brigádnak, amelyik a vállalat kiváló szocialista brigádja cím eléréséért versenyez.

Igaz, nem könnyű kialakítani egységes művelődési követelményeket, hiszen a brigádok műveltségi szintje igen eltérő, sőt egy brigádon belül is más és más a tagok érdeklődési köre, iskolázottsága, műveltsége. Mégis konkrét, alapvető követelményeket kell állítani a brigádok elé, amelyek köre bővül az egyes brigádcímek elérése után. Ne fordulhasson elő, hogy egy "Állami díjas" szocialista brigád tagjait nem ismeri a könyvtáros, vagy hogy a vállalat kiváló szocialista brigádjai nem látogatják a könyvtárat. Éppen tőlük várjuk a

KÖNYVTÁRI RENDEZVÉNYEK ÉVBEN

Rendezvények megnevezése	Rendezvények száma	Résztevők száma
Író-olvasó találkozó		
Irodalmi rendezvény		
Előadás, könyvankét		

SZOCIALISTA SZERZŐDÉS

(AZ ARANY-, EZÜST- ÉS BRONZKOSZORUS BRIGÁDEREMÉRT
KÜZDŐ BRIGÁDOK RÉSZÉRE)

A SZOCIALISTA SZERZŐDÉS ÉRTÉKELÉSE:

A című küzdő
..... brigád
vállalását teljesítette (- részben teljesítette - nem teljesítette).

Kelt:évhó-n.

.....
szakszervezeti könyvtáros műszaki könyvtáros
.....
.....
..... brigádvezető

"A ma könyvei - a holnap tettei."
(Heinrich Mann)

legmagasabb szintű gazdasági, társadalmi és kulturális felajánlásokat. Ez nem azt jelenti persze, hogy a szocialista brigádtagsággal automatikusan kötelező lenne a könyvtári tagság, hiszen jelenleg is számtalan brigádtag olvas, aki könyvtári szerződés nélkül ke resi fel a könyvtárat; csupán azt szeretném hangsúlyozni, hogy a magasabb címek elnyeréséért versenyző brigádoknál a kulturális vállalás részeként feltétlenül szerepeljen az olvasás is, és az értékelésnél jelentsen mérhető, beszámítható teljesítményt a könyvtárban való aktív részvétel. Sőt, két azonos szintű brigád megítélésében döntse is el a cím odaítélését a könyvtári tagság.

Az SZMT Központi Könyvtár munkatársai, látva a könyvtári szocialista szerződések eredményeit és hibáit, új könyvtári szerződés-tervezetet dolgoztak ki. Ezek a szerződésformák is megtartották a fokozatosság elvét, de követelményszintjeiket úgy igyekeztünk kialakítani, hogy a tagok az egyéb kulturális vállalások mellett a könyvtári szerződésekben foglaltaknak is eleget tudjanak tenni. Ez a szerződés-tervezet is három lépcsős lenne. A felajánlásoknál elsősorban azt vettük figyelembe, hogy a brigád milyen cím megszerzéséért kíván versenyezni, és ehhez szabtuk a versenyfeltételeket. Ezen kívül több új vonást is tartalmaz a tervezet. A leglényegesebb az, hogy a vállalat szakszervezeti és műszaki könyvtára közösen kötne szerződést a brigáddal, hogy a tagok szükségletüknek, érdeklődési körüknek megfelelően legyenek vagy a szakszervezeti, vagy a műszaki könyvtár olvasói. A szerződésben a szocialista brigádvezető külön felajánlást tesz arra, hogy félévenként felkeresi a könyvtárost, és tájékozik a brigád könyvtári vállalásairól; ezzel segítséget kívánunk nyújtani a brigádvezetőnek az önértékelés elkészítéséhez, és egyben a brigádvállalások rendszeres ellenőrzése is megoldódik.

A szerződésnyomtatványon a könyvtárosnak is helyet biztosítottunk arra, hogy ellenőrizhesse a brigádtagok könyvtári tevékenységét (a kölcsönzések, a rendezvényeken való részvétel folyamatos bejegyzésével), valamint külön kiemeltük a szocialista szerződés értékelését, melyet a szakszervezeti és a műszaki könyvtáros a szocialista brigád vezetőjével egyetértésben készít el.

Az SZMT Központi Könyvtár által kidolgozott új könyvtári szocialista szerződés-tervezet tehát alapot teremt a tartalmasabb tevékenységre; lehetőségeivel az igazi célok eléréséhez viszi közelebb a brigádmozgalmat. Ahhoz, hogy az általunk kidolgozott és elkészített szocialista szerződések megnyerjék a brigádok tetszését és szívesen be is kapcsolódjanak a művelődési vállalás könyvtári formájába, feltétlenül szükséges, hogy az SZMT Nevelési titkára, az SZMT Kulturális Agitációs és Propaganda Osztálya és a szakmai megbízottságok támogassák munkánkat.

A közös szocialista szerződés csak úgy jöhet létre, ha az SZMT vezetősége szorgalmazza a párt- és szakszervezeti titkárokon és a gazdasági vezetőkön keresztül a vállalati szakszervezeti és műszaki könyvtárak egymáshoz való közeledését, hiszen ebben mindkét könyvtár célja azonos: a magasabb általános és szakműveltség elérése.

A Szakszervezetek Országos Tanácsának Kulturális Agitációs és Propaganda Osztálya most foglalkozik a szocialista brigádok művelődési vállalásaival és továbbfejlesztésével. Az itt bemutatott tervezetet az általuk összeállított útmutató segítségével kívánjuk – amennyiben szükséges – módosítani, és csak az esetleges változtatás után gondolunk a bevezetésére.

FEKETE GYÖRGYNÉ

KÖNYVTÁR ÉS ISKOLA EGYÜTTMŰKÖDÉSE SÁRBOGÁRDON

"A boldogság a sokat tudó emberek osztályrésze. Minél több tudás birtokosa valaki, annál inkább, annál mélyebben látja meg a föld poézisét ott, ahol a szegényes tudású ember soha meg nem találja."

(Pausztovszkij)

"A gyermeknek olvasnia kell. Nem sokat kell olvasnia. Jót kell olvasnia. Az ilyen olvasmány táplál."

(Kosztolányi)

Az a gyermek, aki ma óvodába jár vagy az általános iskola alsó osztályaiban tanul, felnőtt korában nem csak egyszerűen építője, hanem teljes jogú állampolgára is lesz társadalmunknak. Ez pedig azt jelenti, hogy már a gyermekkorban ezekben az éveiben el kell kezdeni azoknak a tulajdonságoknak a kifejlesztését, amelyek nélkülözhetetlenek a szocialista társadalom emberi viszonyaiban való aktív helytálláshoz. Különösen fontos az ember valamennyi képességének kibontakoztatása, amelyet széles körben a társadalom – fejlődésének egyik alapfeltételeként – követel meg.

A sokoldalúan fejlett, kommunista világnézetű és erkölcsű, harmónikus ember formálása tehát közvetlenül előttünk álló, gyakorlati feladat, melyben nemcsak az iskolának, hanem a közművelődésnek is megvannak a maga tennivalói. Az iskola funkciói az idők folyamán igen sok változáson mentek keresztül – és ez a folyamat napjainkban is tart –, de változott, gazdagodott fejlődése során a közművelődés is, újfajta kapcsolatot hívott életre az iskola intézményével: ma már kölcsönösen kell, hogy segítsék, kiegészítsék egymást. Az iskolai alapismeretek elmélyítése, a gondolkodás fejlesztése, a közösségi, cselekvő ember nevelése, az olvasásra nevelés, az önművelési igény kialakítása egyaránt feladata közművelődési intézménynek és iskolának. Különösen indokolt és fontos az iskola és a közművelődési intézmény munkakapcsolata községi, falusi környezetben, ahol nem érvényesülhet a városokra jellemző intézmények – színház, múzeum, tárlatok – folyamatosan kisugárzó hatása.

A sárbogárdi 2. számú általános iskola és a klubkönyvtár felismerte ezeken a területeken jelentkező új tennivalóit, és tervszerűen, folyamatos együttműködéssel próbálja kiaknázni a munkakapcsolat kínáta lehetőségeit. Együttműködésünk már ötéves múltat tekinthet vissza. Ez idő alatt a pedagógusokkal közösen igyekeztünk kidolgozni és alkalmazni a leginkább megfelelő módszereket. Ahhoz, hogy évről-évre alaposabb eredményt érjünk el, kísérleteznünk kellett. Olyan módszereket kidolgoznunk, amelyek a legnagyobb mértékben kifejleszthetik a tanulók képességeit, növelik az oktató-nevelő munka hatékonyságát, és segítik a tanulók személyiségének kibontakozását.

Ezt a folyamatot, amely tele volt útkereséssel, kísérletezéssel érdemes figyelemmel kísérni. Az elmúlt öt esztendő ez irányú tevékenységének lényege ugyanis csak folyamatában ragadható meg, hiszen rendszeres, következetes és egymásra épülő munkára volt szükség ahhoz, hogy kialakíthassuk a napjainkban már eredményesnek mondható együttműködést.

Sárbogárd II-n 1971-ben épült fel a klubkönyvtár könyvtárhelyisége. Az iskola és a könyvtár együttműködését indokolta a két intézmény tőszomszédsága is, amely persze önmagában kevés lett volna, ha nem alakul ki összhang az elképzelések tekintetében, majd a két intézmény munkakapcsolatában. Ebben az első időszakban az volt a fő célunk, hogy a klubkönyvtárba, azon belül is főképp a könyvtárba szoktassuk a tanulókat. A könyvtári rendezvények ekkor még nem kapcsolódtak a tananyaghoz; az iskola pedagógusai abban segítettek, minél többen látogassák a könyvtárban megtartott foglalkozásokat. A Búvár klub vasárnap délelőtti programjain új könyvek ismertetésére, könyvtári környezethez kötött játékokra és könyvélmények különféle formájú feldolgozására került sor, hetenként rendezett mesedélelőtti jeinken pedig, amelyeket főleg alsótagozatuaknak szerveztünk, a kézikönyvek, lexikonok használatának elsajátítását célzó Ki kicsoda?, Mi kicsoda? fejtörő játékok szerepeltek.

A későbbiek során ezek a keretek szűknek bizonyultak. Kiderült ugyanis, hogy a foglalkozásokon főleg azok vesznek részt, akik egyébként is a könyvtár olvasói, érdeklődőbbek az átlagosnál, hiányoznak viszont a körzetekből bejáró tanulók. Ez a felismerés vezette mindkét intézmény dolgozóit arra az elhatározásra, hogy bővítjük, rendszeressé tesszük és a tananyaghoz is kapcsoljuk a gyermekfoglalkozások körét. A napközis tanulók között kevés volt a beiratkozott könyvtári olvasó, sok a bejáró tanuló, emiatt elsőként a napközis csoportokkal kezdtük – nevelőkkel állandó kapcsolatban – közösen kidolgozni a munkát. Ezek a foglalkozások mindkét intézmény munkatervében szerepeltek, szervezettek és jól előkészítettek voltak. A tanmenetet figyelemmel kísérve olyan témákat dolgoztunk fel, amelyek kiegészítették az iskolában tanultakat; a könyvtárban fellelhető könyvekre alapoztunk, szemléltettünk film- és diavetítéssel, ugyanakkor módszerekben is eltértünk az iskolai órától. Ma már köztudomású, hogy e foglalkozásokon hangsúlyozottan érvényesül az öntevékenység, az önálló gondolkodás, jellemző az egyénre szabott feladat és a sok játékos elem alkalmazása (pl. sok népi mondókát, kiszámolót tanultunk meg, általuk választottuk, illetve alakítottuk ki az egyes csoportokat). Példaként álljon itt a bányász at témaköre, amelyet egy negyedik osztályos csoporttal dolgoztunk fel.

Cél: a tanult anyag összefoglalása,
új ismeretek gyarapítása,
önállóan szerzett ismeretek gyűjtése, szakkönyvek közötti búvárkodás.

A FOGLALKOZÁS MENETE:

Tartalmi rész

Technikai rész

Előkészítés:

A pedagógus tájékoztatja a könyvtárost az iskolában szerzett ismeretekről.

Négy felirat készítése:
Bánya, Ásványkincs, Tárna, Járat;
ezeket az asztalokra készítjük.

Kedves Gyerekek! Szeretettel köszöntlek benneteket a mai foglalkozáson. Kiszámolóval alakítsunk négy csoportot, s egy-egy asztalnál foglaljatok helyet! Az asztalokon táblát találtok felirattal: az a csapat neve. – Tudjátok-e, mit jelentenek ezek a szavak?

De, nézzük csak meg, állapítsuk meg együtt, mi pontosan e szavak jelentése! Milyen könyvekben tudjátok megkeresni?

Most már tudjuk, mit jelentenek a csapatnevek, közben arra is rájöttetek, mindegyik közös tulajdonsága, hogy a bányászattal kapcsolatos. Ma erről beszélgetünk.

Írásos feladat következik: írjátok össze, milyen ásványkincseket ismertek!

A könyvtár is "kincsesbánya". Nem azért, mintha szemet, vasércet vagy rezet lehetne bányászni benne, hanem mert nagyon sok könyv található itt, amelyek az ember ismereteit, tapasztalatait tartalmazzák a világról és önmagáról, s így a tudás kimeríthetetlen bányái lehetnek.

Elsőként Nagy Sándor: A bányászat gépesítésének története című írásából olvasok fel.

a képek bemutatásával.

A másik könyv, amelyben érdekes bújárkodások ebben a témában, szintén a Fiúk Évkönyve. Két írásra hívom fel a figyelmet: Kindierszky Emil: Tudod-e, mi a porkohászat? és Ravasz Csaba: Barátság kőolajvezeték. Olvassátok el figyelmesen otthon!

Feladat: Keressetek a Bölcs Bagoly sorozatból olyan könyveket, amelyek ehhez a témához kapcsolódnak! Olvassatok fel belőlük jellemző részletet, amellyel társaitok érdeklődését felkelthetitek!

A csapatok elmondják, mit tudnak az adott fogalomról.

Pontozzuk a helyes válaszokat. Akik először keresték ki, felolvassák (Ablak-Zsiráf, A Magyar Nyelv Értelmező Szótára)

Írólapokat osztunk szét.

Felolvassák – értékelünk.

(Fiúk Évkönyve 1966. Bp. 1965, Móra Kiadó. 330. l.)

(Fiúk Évkönyve 1964. Bp. 1963, Móra Kiadó.)

(Volly István: Egy szénatom kalandozása. – Gergely Ernő: A hmokvár titka.)

Ezek után minden csapat bontsa fel az asztalon fekvő borítékot, és oldja meg a benne lévő feladatot!

A borítékban Magyarország vaktérképe van elhelyezve, mellette külön az ásványkincsek és a feldolgozó ipar térképjelei. Feladat: a gyerekeknek fel kell ragasztaniuk a megfelelő helyekre a térképjeleket, és felírniuk a város vagy tájegység nevét.

Közös értékelés.

A legmagasabb pontszámot elért csapat jutalomkönyvet kap, amely a napközi könyvtárát gyarapítja.

Köszönöm a figyelmeteket!
Befejezésül énekeljük el együtt az "Ej, ha nyílik a tárna" című dalt!

Felsősnapi csoportokkal negyedévenként újabb témát dolgozunk fel, például a földrajz, a magyar nyelv, a magyar irodalom köréből. Legtöbbször a szaktanár jelzi, hol kívánatos bővíteni az ismereteket, amit az előírt óraszám nem tesz lehetővé, noha érdekelne is a tanulókat. (Igy került sor például egy egyiptomi útiélmény beszámolóra diavetítéssel és egyiptomi dalok bemutatásával, hetedik-nyolcadik osztályosok részére.)

A könyvtárban lehetőséget teremtettünk ún. rendhagyó órák megtartására is. Ilyenkor a szaktanár vezeti az órát, ehhez előzetes tájékoztatás alapján megkapja a kért, illetve az ajánlott irodalmat, kiválogatva. Olyan esetben is rendhagyó órát tartunk, ha ünnepélyessé kívánjuk tenni. A hazánk felszabadulásának évfordulójáról harmadik osztályosoknak szervezett ünnepi órán meghívott vendégként két szovjet katonatiszt vett részt. Maga ez a momentum is, de a jól előkészített, bensőséges foglalkozás egésze mély érzelmi hatást váltott ki.

Az elmúlt esztendőben kísérleti jelleggel vezettük be a témaindító és témazáró, úgynevezett komplex – a tanmenetbe is beépített – órákat. Az előbbinek célja, hogy egy-egy nagyobb témakör tárgyalása előtt felhívjuk a tanulók figyelmét: a könyvtárban milyen ezzel kapcsolatos könyv, képzőművészeti album, zenei anyag stb. áll rendelkezésükre. Ezek a foglalkozások nemcsak azért komplexek, mert az eszközök lehetőleg szélesebb körét alkalmazzuk bennük, hanem azért is, mert tartalmilag is igyekszünk összetett ismeretanyagot nyújtani, kaput nyitni a világra. Vagyis ha a reformkor a téma, nem csak a történelmi, hanem a technikai, irodalmi, művészeti korszakot is felvázoljuk, kitekintünk a külföld világára is. Egy-egy érdekes részlet felolvasásával, zenehallgatással keltjük fel az érdeklődést. A témakörhöz ajánló jegyzéket készítek, hogy irányítottá váljék az olvasás. E kísérleti csoport könyvkölcsönzését fokozott figyelemmel kísérem, és hánonként rendszeresen tájékoztattam róla az osztályvezető tanárt. Ő pedig összegyűjtötte azokat a kérdéseket, kívánságokat, amelyek az anyag kapcsán felmerültek a tanulóknál. A mi világunk témakörben szükségessé vált egy záró foglalkozás is, ahol meghívott TIT előadó válaszolt a gyerekek kérdéseire, és remek dia-sorozattal tette szemléletessé a naprendszerrel, az űrkutatással stb. kapcsolatban felmerült problémák megoldását.

A témazáró foglalkozások célja a tanulók ismereteinek összegezése, kiegészítő anyag nyújtása és a beszédképesség fejlesztése. (Általában minden foglalkozás-típusról el kell mondanom: nagy hangsúlyt helyezünk a szép és helyes beszédre, ezért nem használunk soha feladatlapot sem.)

A pedagógusnak óra alatt nem jut idő minden egyes tanuló beszédképességének

fejlesztésére, viszont a könyvtári foglalkozások kötetlenebb, játékosabb formája módot ad erre; a nehezebben nyilatkozót is aktivizálja, feloldja.

EGY FELSŐS NAPKÖZIS CSOPORT TÉMAZÁRÓ FOGLALKOZÁSÁNAK VÁZLATA

Téma: Európán keresztül-kasul. Négy csoportban történik a feldolgozás.

Tartalmi rész:

Feldolgozandó téma:

Az Európáról tanult földrajzi ismeretek összefoglalása. (Kitűnő lehetőség arra, hogy az olvasással szerzett ismeretek beépüljenek az iskolában tanultakba.)

Technikai rész:

Különböző útvonalakat és járműveket választanak a tanulók (viziút, vasút, gépkocsi stb.) Csoporton belül felosztásra kerülnek a feladatok. Idegenvezetőt, zenei kalauzt, politikust, szakácsot stb. választanak.

Csoportonként, az általuk választott útvonalon és járművön barangoljuk be Európát, bemutatva egy-egy ország jellemző földrajzi, gazdasági, politikai, néprajzi, művészeti arculatát, fűszerezve zenével vagy éppen egy-egy irodalmi szemelvénnel.

Volt olyan csoport, amely egész képgyűjteményt állított össze felkészülése során, mert tudta: ebből a témából záró foglalkozás lesz. Remek étlapokat szerkesztettek, ügyesen alkalmazták a rendelkezésre álló technikai eszközöket, a magnetofont, a lemezjátszót és a diavetítőt. Kényszer nélkül, felszabadultan mondták el, amit tudtak, tanultak, olvastak. Még a szaktanár is meglepődött, milyen sok ismeretet gyűjtöttek össze és adtak elő a tanulók; ekkora anyagtudás lemérésére bizony az iskolai feleletek nem adtak volna lehetőséget. E foglalkozást követően ilyen könyvtári utazásokkal zártuk a földrajzi témakörök tárgyalását.

Talán nem szükségtelen kiemelnem: ezeken a könyvtári rendezvényeken nem volt olyan tanuló, akit ne tudtak volna aktivizálni. Mindegyikük megtalálta ugyanis a számára igazán érdekes témát, részterületet, s itt lehetőség és szükség volt arra, hogy a leginkább visszahúzódók is kiegészítsék szereplésükkkel a csoport munkáját. Volt, aki bélyeggyűjteményéből szerkesztett a tárgykörbe vágó mini-kiállítást, és azt építette bele csoportjának beszámolójába. Egymással versenyezve dolgoztak a csoportok, és igen sokat tanultak egymásteljesítményéből. Öröm volt megfigyelni, milyen szívesen alkalmazták a maguk választotta eszközöket, használták a térképet, rajzolták fel vagy jelezték az útvonalat, s hogy minden csoport magabiztosan, jól tájékozódott.

A témazáró és témaindító foglalkozások a legszorosabb együttműködést kívánják meg a pedagógus és a könyvtáros között. Lényeges többletmunkát jelent ugyan mindkét részről, de a leghatékonyabb módszernek tekintjük. Általa irányítottá válik a tanulók olvasása, állandóan ébren tartja érdeklődésünket, s értékes, az emlékezetben jól rögződő kiegészítéseket kapnak – illetve szereznek önállóan – iskolai tanulmányaikhoz. Egy esztendő leforgása alatt le is mérhettük szövegmegértési és beszédképességük fejlődését, a könyvtárban pedig az olvasók és a kölcsönzött kötetek számának emelkedését.

Ezek után szinte kínálkozott a lehetőség, hogy egy-egy közös érdeklődésű és aktív csoportnak módot adjunk felkeltett igényeik további kielégítésére,

és különböző szakköröket, klubokat hoztunk létre az intézményekben. Így merült fel, hogy fotó, bélyeggyűjtő, biológus szakkört kell szerveznünk, még 1976-ban.

Az általános iskolai tanulók annyira megszerették a könyvtárat és – bővebb szolgáltatásai révén – az egész klubkönyvtárat, hogy kívánságukra itt tartották meg az őrsi és rajfoglalkozásokat is. Igen jó kapcsolat alakult ki a KISZ alapszervezet és az úttörő csapat között. Az úttörők igényelték a találkozást a kisesekkel, lelkesen készültek a találkozóra, és minden jelentős rendezvényükre meghívták a KISZ tagokat.

A nyolcadik osztályosok részére klubot alakítottunk, amelymellett, hogy hasznos és szórakoztató programot nyújt nekik, egyben ellátja az ifjúsági klub utánpótlását is. Végül az sem közömbös körülmény, hogy sok szülő éppen a tanulók által rendezett foglalkozások után vált a könyvtár olvasójává, vagy az intézmény valamely körének tagjává.

Ugy érzem, könyvtár és iskola kapcsolatában sikerrel tettük meg a kezdeti lépéseket, közös fáradozásaink nyomán eredményekről is szólhattam. Természetesen adódó feladatunk a jövőre nézve, hogy fokozatosan bővítsük, folytassuk az együttműködés lehetőségeinek további ésszerű kiaknázását.

VARGA LÁSZLÓNÉ

FEJÉR MEGYE TANÁCSI ÉS SZAKSZERVEZETI KÖNYVTÁRAINAK

Könyvtár		Önálló és fiók szolgáltató helyek száma	Állomány (kötet)	Állomány- gyarapításra fordított összeg (Ft)
Megyei		1	143 184	631 851
Városi, Szfvár		12	86 153	424 090
járás sz. községi*	Bicske	8	31 091	102 760
	Mór	4	37 630	273 072
	Sárbogárd	5	31 066	64 781
Községi	Bicskei járás	24	95 332	275 664
	Dunaújvárosi j.	23	105 351	285 472
	Móri járás	18	93 134	409 638
	Sárbogárdi j.	31	127 613	292 319
	Székesfehérvári j.	49	201 141	476 993
Tanácsi összesen		158	851 908	2 796 027
Szakszervezeti		177	427 823	1 383 059
Megye összesen		335	1 279 731	4 179 086

* Községből kiemelt adatok

(SZOLGÁLTATÓ HELYEINEK) 1976. ÉVI FŐBB ADATAI

Olvasók száma		Látogatók száma	Kölcsönzött kötetek száma	Rendezvények száma
Összesen	ebből 14 éven aluli			
7524	1630	83 662	187 980	71
5537	2118	75 543	182 635	144
2033	779	19 827	47 380	106
1870	741	16 155	69 411	4
1710	832	16 565	54 216	69
5783	2377	66 527	160 940	205
6434	2865	58 763	163 198	247
4643	2021	49 391	148 980	71
7040	3227	73 574	198 228	262
10 867	4897	120 794	294 441	262
47 828	19 135	467 506	1 336 402	1262
34 630	4919	267 532	720 167	311
82 458	24 054	735 038	2 056 569	1573

A Fejér megyei Tüdőgyógyintézet a volt Esterházy-kastélyban létesült Csákváron, 1954-ben.

A 'több mint' 40 katasztrális hold védett zöldövezettel körülvett kastélyt előzőleg a Magyar Izraeliták Országos Intézete szeretetház részére kezdte átépíteni, majd végleges döntés alapján tbc-s betegotthon céljaira vette át az Egészségügyi Minisztérium. Az intézet mint Állami Tbc Betegotthon nyílt meg 1954. november 1-én, 22 beteggel.¹

A kezdeti mostoha körülményekről egy későbbi feljegyzés² a következőkben számol be: „Vizet a kastély régi ásott kútjából kaptunk, Ha ez nem volt elég, lajtal kellett a faluból hozni, s vödrökkel hordani az alagsorban lévő konyhára vagy az osztályokra. Központi fűtés nem volt, vaskályhákkal fűtöttünk a betegszobákban. Hiányzott a húsok, élelmiszerek tárolásához szükséges jégszekrény is. Szállítóeszközként csupán egy kétlovas fogat állt rendelkezésre. Raktárt nem terveztek az intézethez, ezért az építkezés üteme szerint mindig más-más területen kellett felállítani... A betegek textiliájának beszállítása a székesfehérvári kórház mosodájába lovaskocsin történt, s egy nővér utazott a kocsin a ruha átadásának lebonyolítása végett..”

Az intézet fennállásának első tiz esztendejében 128,5 millió forintot fordítottak a fejlesztésére, nagyarányú építkezésekre, felszerelésre és egyéb beruházásokra. 1957-től kezdődött meg a Tbc Otthon átszervezése gyógyintézeté, amely 1959-től – a modern gyógyítóeszközök és műszerek beszerzésével és a szükséges létszám biztosításával – fokozatosan korszerű színvonalat ért el. Mutatja ezt az intézet költségvetésének gyors emelkedése: 1954-ben 2 millió, 1964-ben 13,4 millió, 1976-ban pedig 21 millió forintból gazdálkodtak. Jellemzi a kibontakozást az ágyak számának alakulása (1954-ben 20, 1959-ben

könyvtárról könyvtárra

BETEGEK KÖNYVTÁRA
A FEJÉR MEGYEI
TÜDŐGYÓGYINTÉZETBEN

320, 1964-től 400) és a mind jobb személyi ellátottság: 1954-ben 28, 1964-ben 225, 1976-ban 260 dolgozót – 17 orvost, 102 ápolót és 141 egyéb munkakörűt – foglalkoztattak az intézetben. Az ápolott betegek száma már az első tíz évben meghaladta a hétezeret.

A gyógyeredmények folyamatos növekedésében régóta nagy része van a kiemelkedően jó rehabilitációs munkának is, amellyel – a kulturális nevelés, szórakoztatás, szociális gondozás, a sokrétű munkaterápiás foglalkoztatás és átképzés által – hatásosan ellensúlyozzák a gyógyintézeti tartózkodással járó súlyos negatívumokat, és segítik a gyógykezeltek újbóli bekapcsolódását az életbe, a termelő munkába. A fejlett kórházi kultúra, az igényes szanatóriumi környezet megteremtésében, a pszichés foglalkoztatás egészén belül kezdettől fontos szerep jut az intézetben folyó művelődési, könyvtári tevékenységnek, hiszen ezek a szolgáltatások potenciálisan valamennyi gyógykezeltekre kiterjednek. Tartalmukat szinte nem is érintették az intézet funkciójában időközben bekövetkezett változások, amelyek nyomán a betegek nagy többsége ma már nem fertőző tbc-s, és jóval rövidebb ideig tartózkodik a gyógyintézetben, mint korábban.

Már az intézet első, betegotthoni profilja hangsúlyosan szükségessé tette a könyvtár létrehozását. Nem sokkal az intézet megnyitása után, de 1957-től már kimutathatóan néhány száz kötetes könyvtár állt a betegek rendelkezésére, amelyet később a jelenlegi fotólaboratórium helyére, majd a D osztály betegtársalgójába telepítettek két szekrényben. A hat évvel később könyvtárosi teendőket is ellátó Fejszés János "szegényes

összetételűnek" minősítette ezt az állományt, amely "vállalatok, intézmények duplumraktáraiból és jóindulatú beszerzők antikvár válogatásából szaporodott gyűjteménnyé" 1960–61-ig, de még ekkor sem volt más valójában, mint "inkurrens; rendszerezés, nyilvántartás, feltárás nélküli könyvanyag." Az 1961. augusztus 24-én megnyitott első cimlertárkönyv 2239 kötet – feltételezhetően zömmel az SZMT Központi Könyvtárától származó – ajándékként állományba vett könyvet regisztrál, míg az önálló szerzeményezésre csak 1962. áprilisától került sor. Az állomány mintegy 80%-át ekkor még igen sok sematikus művel a szépirodalom alkotta, és talán 20%-ot tett ki a jórészt elavult ismeretterjesztő és szakirodalmi könyvek aránya. Noha a korábbi időszakból forgalmi adat szórványosan sem állt rendelkezésünkre, bizonyos, hogy a könyvtár ebben az állapotában is kezdettől nagy népszerűségnek örvendett a betegek körében. 1962-ben 736-an iratkoztak be – ez a gyógykezeltek 61%-a volt –, és 8383 kötetet vettek kölcsön a könyvtártól. Nyilvánvalóan része volt ebben annak a nagyarányú, a hatvanas évektől kibontakozó kulturális tevékenységnek is, amely fontos szerepet játszott a már említett pszichés foglalkoztatásban; hatása lemérhetően jelentkezett az olvasás iránti igény, a könyvtárhasználat növekedésében, és átfogóan megoldotta a gyógykezeltek művelődését, képzését. "Lehetőséget teremtettünk a betegek továbbtanulására, szórakoztatására, művelődésére. Analfabétákat tanítottunk meg írni, olvasni. Folyamatos tanfolyamokon végezték el. Ápolottjaink az általános iskola VI., VII., VIII. osztályát – írja Fejszés János kultúrfelelős az intézetben 1954 és 1964 között végzett munkáról.³ – Felszereltük a fejhallgató vezetékű rádiót; rádiókkal, lemezjátszókkal,

erősítőberendezésekkel és
magnétofonokkal működő stúdiónk
nevelő, oktató és szórakoztató
feladatokat lát el. Több mint 2000
különbféle zeneszám,
televíziókészülékek, rex-asztal,
sakk-készletek, dominó, tekejáték,
asztali futball, filmszínház áll
betegjeink rendelkezésére. Hetenként
kétszer játék-, tudományos és
egészségügyi filmeket vetítünk.
Biztosítottuk betegjeinknek, hogy
2-3 hetenként országos híru-
művészek előadásait élvezhessék.
Tudományos szakemberek és
gimnáziumi tanárok rendszeresen
tartanak tudományos és
ismeretterjesztő előadásokat.
Intézetünk ápoltságainak több mint a
fele él is ezzel a lehetőséggel."
A szanatóriumi környezet páratlanul
kedvező feltételeket kínált a
művelődési tevékenység
m megszervezéséhez. "Sehol a
társadalomban nincs annyi idejük,
lehetőségük az embereknek hasznos
időtöltésre, tanulásra, művelődésre,
szórakozásra, mint intézetünkben -
olvashatjuk egy későbbi jelentésben.⁴
- Feltárjuk és rendelkezésére
bocsátjuk betegjeinknek ezekhez az
eszközöket. Mindazoknak, akik a
legkisebb hajlandóságot mutatják
arra, hogy gyógyulásuk idején
pótolni akarják vagy kiegészítik
korábbi ismereteiket, bármikor
rendelkezésre állunk." Illusztrálja
ezt a törekvést az intézet
1967. évi kerétfelhasználási
javaslata is, amelyet a kultúrfelelős
állított össze, és küldött el a Fejér
megyei Tanács Pénzügyi
osztályának; ez 20 természet- és
társadalomtudományi
ismeretterjesztő előadást, 8 író-
olvasó találkozózt és költői estet,
4 képzőművészeti, és dokumentum-
kiállítászt, továbbá 12 műsoros
művészeti nagyrendezvény tervét
tartalmazta 1967-re.
A "kivitelezésről", a rendezvények
hatásáról annál inkább érdemes
megemlékeznünk, mert túl a
gyógykezeltek körén, érintették
a község lakosságát is.
A kultúrfelelős a Fejér megyei

Tanács V. B. Népművelési
csoportjának címzett, 1967. január
18-án kelt levelében, amelyben
Csanádi Imre és Rab Zsuzsa
előadói tiszteletdíjának és
útiköltségének utólagos átutalását
kéri; beszámol az 1967. január 13-i
rendezvényről.⁵ "A szanatórium
dolgozói és a falubeli érdeklődők
részére este 7 órai kezdettel tartott,
kerék kétórás estről túlzás nélkül
állithatjuk, hogy kiemelkedő
eseménye volt a község művelődési
életének. Az est résztvevőinek
száma (156 fő) messze meghaladta
előzetes várakozásunkat, hiszen a
művelődési ház hasonló
rendezvényén ennek még a
tizedrésze sem jelent meg. A
hallgatók sok tapsa és kétórás
figyelme arra enged következtetni,
hogy nem csalódtak, sőt maradandó
élménnyel távoztak estünkről. Ebben
jelentős része van annak, hogy
Csanádi Imre és Rab Zsuzsa
nemcsak jó költők, hanem közvetlen
emberek is, akik már az első
percekben megtalálták hallgatóik
szívéhez az utat, és megfelelő
léghőrt tudtak teremteni a versek
hallgatásához. Nagy mértékben
hozzájárult ehhez az is, hogy
Csanádi Imre, aki a magyar múlt
elfelejtett írásos emlékeinek is
avatott kutatója, bevezetőként
Csákvár évszázadokkal ezelőtti
életének néhány olyan érdekes
epizódját villantotta fel a kutatásai
közben előkerült anyagból, amely
már régen a feledés homályába
veszett."

Az élő műsorok mellett kezdettől
nagy szerepet töltött be sokoldalú
ismeretterjesztő tevékenységével
az intézet már említett stúdiója,
amely saját "adásaival" és a
rádióműsorok folyamatos
közvetítésével ma is népszerű a
gyógykezeltek körében. Ez a stúdió
már 1962-ben 69 zenés, verses
ismeretterjesztő és szórakoztató
műsort, 49 irodalmi előadást, 14
opera-ismertetést közvetített;
57 alkalommal olvastak fel
közérdekű, a betegek nevelését
célzó közleményeket, és 2 zenés,

verses fejtörő is szerepelt a programjában. Érdekességként jegyezzük meg, hogy a stúdió „Sziy küld...” műsoraiért befolyt összegből 1962-ben 937 Ft értékben gyarapodott a könyvtár állománya, és nyomtatványszükségletét még 1968-ban is ebből a kasszából fedezték. A stúdió legújabbán a könyvtári propaganda egyik fontos eszközeként is funkcionál.

Az intézet könyvtárának történetében a fordulat éve 1966. Ekkor kerül sor közel négy és félezer kötetes állományának alapos rendezésére az ott tartózkodó Könczöl Imre – jelenleg a várpalotai Városi Könyvtár igazgatója – tevékeny közreműködésével, s egyidejűleg ekkor teszik szabadpolcossá az új, addiginál jóval nagyobb, 70 m² alapterületű helyiségbe költöztetett könyvtárat. Hetvenezer forintért új berendezést is vásároltak, s ezzel mintegy másfél évtizedre biztosították az egészséges fejlődés, a kultúrált helybenolvasás feltételeit. A jelentős előrelépés dr. Majzik Gábor, a Fejér megyei Tüdőgyógyintézet igazgató-főorvosának érdeme. Könczöl Imre személyes tapasztalatai alapján hívta fel a szakmai közvélemény figyelmét a szanatóriumi könyvtárak mostoha helyzetére a Könyvtáros 1967. évi 1. számában.⁶ Annak ellenére, hogy az Orvos-Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetének Elnöksége még a hatvanas évek első felében javaslatot terjesztett a SZOT, a Művelődésügyi Minisztérium és az Egészségügyi Minisztérium elé a szanatóriumi gazdátlan könyvtárak hálózatba tömörítése, szakmai irányításának és ellenőrzésének megszervezése, valamint működésük anyagi alapjainak megteremtése érdekében, s ez helyesléssel találkozott, érdemi intézkedés nem történt – írja. – 1966-ban az egyes „szanatóriumok jó és hasznos művelődési munkája csak a helyi

vezetők és kultúrosok érdeme... nem érvényesül az egyéb területeken már régen megvalósított hálózati elv. Elszigetelten, magukra hagyva végzik munkájukat.”⁷ Jelentőségüknél fogva több figyelmet érdemelnének, hiszen „az ismeretterjesztésben, a szakmai és az általános műveltség emelésében a szanatóriumi könyvtáraknak sokkal nagyobbak a lehetőségeik, mint a területi könyvtáraknak, sőt a komoly pénzügyi fedezettel rendelkező művelődési házak egy részénél is lényegesen jobb eredményt érhetnének el” – hangsúlyozza. – „Sokan életük első könyvét is itt olvassák.”⁸ E könyvtárak hálózatba tömörítését és anyagi feltételeik javítását – az akkori, ágyanként 20 forint könyvbeszerzési keretnél nagyobb összeg biztosítását – sürgette Könczöl Imre ebben a cikkében.

A helyi változásokra nem kellett sokáig várni: az intézet igazgatója, aki addig is sokat tett a szanatóriumi könyvtár korszerűsítéséért, azonnali segítséget kapott a területileg illetékes közigazgatási szervektől és az SZMT-től. A Fejér megyei Tanács V. B. Művelődésügyi osztályának Népművelési csoportja művészeti programokat biztosított a betegeknek, és a Végrehajtó Bizottság még az év áprilisáig kidolgoztatta egy különbizottsággal a teendőket. A Bicskei Járási Tanács V. B. vállalta a betegeknek tartandó ismeretterjesztő előadások költségét. A könyvtár fejlesztése már eddig is biztosított volt: évenként mintegy 8000 forintot költöttek könyvbeszerzésre, és ugyanennyit folyóiratokra. Így a csákvári Tüdőgyógyintézetben már 1962-től megvalósult, amiről tizennégy évvel később rendelet intézkedett: „Az egészségügyi és szociális intézményekben a betegek (gondozottak) közművelődési könyvtári ellátására szolgáló anyagi eszközöket az intézmény költségvetésében kell biztosítani.”⁹ Az egyenletesen juttatott

könyveszerzési keretből az 1961-ben még csak 2239 kötetes állomány – évenként átlag 300 egységnyi növekedéssel – 1964-ben 3214, 1968-ban 4686, 1972-ben 5881 és 1976-ban 6803 kötetre gyarapodott; nagyobb arányú törlésre csak az 1966. évi állományrendezés alkalmával és 1974-ben került sor.

A könyveszerzésre fordított összeg az önálló szerzeményezés első esztendőjében, 1962-ben közel 11 000 forint volt, 1963-tól 1975-ig évi 8000 és 1976-ban több mint 10 000 forint. Időszaki sajtótermékek előfizetésére 1967-től változatlanul évi 8000 forint állt rendelkezésre, melyből 22 féle folyóiratot járattak.

Az 1962-től 1974 első feléig terjedő időszakban a könyvtárhasználat adatainak emelkedése, majd viszonylagos állandósága figyelhető meg, bár az a körülmény, hogy a gyógykezeltek többsége a korábbiaknál lényegesen rövidebb időt tölt az intézetben, már ekkor megmutatkozik az olvasók arányának csökkenésében. Míg 1962-ben a beiratkozott 736 olvasó az intézeti betegek 61%-át jelentette, vagy az 1967. évi 740-es olvasólétszám az évi gyógykezeltek 63%-át, az 1973-ban nyilvántartott 675 könyvtári olvasó az intézetben kezelték alig több mint egyharmadát tette ki. 1976-ban 510-en vették igénybe a könyvtár szolgáltatásait – számuk az ellátott betegek 25%-a volt. Az olvasók abszolút számának csökkenésére (1974-ben 543, 1975-ben 487) pedig a könyvtár több hónapos zárva tartása ad magyarázatot; míg 1961-től tizenhárom esztendőn át egy és ugyanaz a személy látta el a könyvtári teendőket, 1974-75-ben két ízben is új könyvtáros hiánya miatt szünetelt hosszabb ideig a kölcsönzés. Mind a látogatók, mind a kölcsönzött kötetek száma tekintetében a „legsoványabb év” – az előzőekből érthetően – 1974, ekkor az 543 olvasó 3050 látogatás alkalmával 7212 kötetet vett kölcsön

a könyvtártól. Az eddig leghosszabb ideig tevékenykedő könyvtáros működésének utolsó esztendőjében, 1973-ban bonyolította le a könyvtár a legnagyobb forgalmát: 675 olvasójának 5694 látogatása során 13 740 kötet könyvet kölcsönzött.

A könyvtári teendőket, amelyek kezdetben nem jelentettek többet a könyvkölcsönzés lebonyolításánál, eleinte önként vállalta egy-egy rátermett gyógykezelő, vagy intézeti dolgozó látta el megbízás alapján. Az első „igazi” könyvtáros, aki népművelői tennivalói mellett hivatásszerűen megszervezte a könyvtári tevékenységet, 1961-től Fejszcs János, majd 1967-től 1974 tavaszáig felesége, Fejszcs Jánosné. Őket követte 1974 augusztusától 1975 júliusáig Prekob Ilona, végül Mészárosné Ágoston Ildikó, a jelenlegi könyvtáros.

A Tüdőgyógyintézet közművelődési könyvtára ma is abban a 70 m² alapterületű, L alakú helyiségben működik, amelyet – Könczöl Imre javaslatára – 1966-ban alakított ki dr. Majzik Gábor igazgató-főorvos. Központi, földszintes elhelyezése mindenképpen kedvező; a D osztály épületrészeiben, közel az A és az emeleten lévő B osztályhoz, de az ebédlőhöz és a postához is, könnyen megközelíthető a betegek számára. Talán csak a C osztály (a Bronchológia) és a Belgyógyászat esik messzebb, amelyeket a betegek száma szempontjából megemlíthetünk, ám valójában az intézet egészén belül nincsenek számottevő távolságok.

A könyvtárhelyiségben a szabad falfelületeken körben 22 üvegajtós szekrényben helyezték el az állományt; tizenötben a szépirodalmat (külön a verseket), négyben az ismeretterjesztő és szakirodalmat, további kettőben pedig a kézikönyveket.

A szekrény soron belül egy szekrény és két falivitrin az új könyvek bemutatására és egyéb kiállítási célokat szolgál. Kölcsönzőasztal,

két folyóirattárló, hat olvasóasztal – összesen 24 helybenolvasásra alkalmas férőhellyel –, továbbá két fotel egészíti ki a berendezést. Az elhelyezés tulajdonképpen „szabadpolcosnak” minősül: a kölcsönzés megkezdésekor a könyvtáros kinyitja a szekrényajtókat, és az olvasók maguk választják ki a könyveket. Nem nehéz eligazodniuk, bőséges feliratozás, jó választólapok segítik tájékozódásukat.

A könyvtár állománya 7123 egység volt 1976. december 31-én: 6794 kötet könyv, 112 kötet folyóirat, 206 hanglemez és 11 hangszalag – mintegy 200 ezer forint értékben. Az 1976-ra előfizetett 24 féle időszaki sajtótermék közül 10 havonta megjelenő folyóirat, 11 hetilap és 3 napilap; 8000 forintot fordítottak a beszerzésükre. Ugyanebben az évben a beáramlott könyvek értéke meghaladta a 10 000 forintot. Noha nincs a könyvtárnak gyűjtőköri szabályzata, régóta érvényesülnek a gyakorlatban a beszerzésnek az intézeti koncepció szerint alakított szempontjai; 65–35%-ban vásárolják a szép-, illetve az ismeretterjesztő és szakirodalmi műveket, és körültekintően fejlesztik – egészítik ki – a kézikönyvtárat. A szépirodalom körén belül önmagában örvendetes az a figyelem, amelyet a kortárs modern prózairodalomnak szentelnek, csak kár, hogy a költészet rovására. A 222 kötetes kézikönyvtár anyagából sok mű megtalálható a kölcsönözhető állományrészben is, annak ellenére, hogy a beszerzés 98%-a régóta egy példányos.

A szépirodalom óriási túlsúlyát a szakirodalommal szemben nem változtathatta meg lényegesen az előzőekben ismertetett szerzeményezési arány: a könyvtár állományának 69,4%-a ma is szépirodalmi, 27,4%-a szakirodalmi és 3,2%-a ifjúsági szépirodalmi mű. De éppen az intézeti könyvtárra háruló sajátos funkció indokolja ezt a lakóterületi közművelődési

könyvtárak állományának tartalmi összetételétől való eltérést. Meglepő ugyanakkor, hogy a viszonylag kevés ismeretterjesztő és szakirodalmon belül a legnagyobb arányban szereplő társadalomtudományi művek (29%) és művészeti irodalom (17%) mellett igen alacsony az orvostudomány, egészségügy népszerű, ismeretterjesztő irodalmának aránya (3,5%), amely a könyvtár egész állományának mindössze 0,93%-a. Igaz ugyan, hogy a Fejér megyei Tudógyógyintézet 1194 kötetes, közel 300 ezer forint értékű orvostudományi gyűjteménnyel is rendelkezik (25 féle magyar és idegen nyelvű kurrens szakfolyóirattal), ez a kiváló – és az intézet profiljának megfelelően speciális gyűjtőkörű – orvosi könyvtár azonban a gyógyítást, és nem a gyógykezelték művelődését szolgálja.

A betegek könyvtárának állományát naprakész szerzői és címrendszős betűrendes katalógus tárja fel, s most tervezik az ETO rendszerű szak- és az olvasói betűrendes katalógus építését. A feldolgozó munkát ma is terhelik még az elmúlt évek hiányosságai és a különböző helyekről történt vásárlások; az 1964-ig leltározott könyvek több mint a fele még 1975-ben hiányosan címeirt volt, és a hatvanas évek végén is csak a beszerzett könyvek „nagyobbik része” érkezett be feldolgozva, az ÁKV Könyvtárellátó Osztályától.

Az 1976-ban beiratkozott 510 olvasó közül 309 volt férfi és 201 nő – a gyógykezelték 22,1, illetve 33,5%-a. Az olvasók 63%-a 40 éven felüli, és a 60 évnél magasabb korúak vannak köztük legtöbben. Legnagyobb hányaduk a munkásosztályhoz tartozó fizikai munkás és közvetlen termelésirányító (38,8%), továbbá nyugdíjas (30,3%); utánuk a szellemi dolgozók következnek (21%), majd a tanulók (5,7%), és legkisebb a szövetkezeti parasztsághoz tartozó fizikai dolgozók aránya (4,2%).

Ez az 510 olvasó 4672 látogatás alkalmával összesen 8012 kötetet vett kölcsön a könyvtártól 1976-ban. (Egy nyitvatartási napon átlag 23-an vették igénybe a csak helyben olvasható hírlapokat, folyóiratokat és néhány fő a kézikönyvtárat.) A mintavételi hónapok statisztikájának tanúsága szerint az állományban képviselt magas arányánál is nagyobb a szép-, és különösen az ifjúsági szépirodalmi művek részesedése a forgalomból (71,4 és 7,1%); ugyanakkor kevesebb az ismeretterjesztő és szakirodalomé (21,5%).

Az olvasók igényeit kizárólag saját állományából elégíti ki a könyvtár; sem korábban, sem jelenleg nem egészíti ki ezt könyvtárközi kölcsönzéssel. — Ha kérnénk, se kapnánk más intézménytől, ugyanis a laikusok körében még ma is él az a téves hiedelem, hogy a tbc-s betegek kezéből kikerült könyvek fertőzőek — mondja Dr. Ujhelyi László, a gyógyintézet főorvosigazgatóhelyettese. — Pedig teljesen alaptalan ez a félelem.

A könyvtár hétfőn, szerdán és pénteken 13-tól 14 óráig kölcsönöz a gyógykezelteknek, helybenolvasás céljából pedig naponta 13-tól 16.30 óráig kereshető fel. A hírlapok és kurrens folyóiratok gyakorlatilag egész nap folyamatosan rendelkezésre állnak 8 és 22 óra között, hiszen nincs zárva a könyvtárhelyiség. Tervezik még egy kölcsönzési nap bevezetését kedden 13-tól 14 óráig. Megoldott a hetenként 3-6 fekvőbeteg ellátása is; a könyvtáros tájékoztató segédletet — „fülszövegekből” összeállított irodalomajánló füzeteket — szerkeszt részükre.

A könyv- és könyvtári propagandára nemcsak az intézeti stúdió

lehetőségét, saját szerkesztésű műsorait veszi igénybe a könyvtáros, hanem rendszeresen ajánl irodalmat a gyógyintézeti mozi műsorához, és felhasználja erre a könyvtárban szervezett különböző rendezvényeket is (a betegek közreműködésével szerkesztett ismeretterjesztő, szórakoztató programokat, egészségügyi témájú vetélkedőket stb.).

A csákvári betegek könyvtára, amely a legrégebben jól működő gyógyintézeti könyvtárak egyike, ma is fontos tényező az évente itt kezelt mintegy kétezer ember kulturális ellátásában és az egészségesek társadalmába való visszatérésében. Biztosítottak a fenntartásához, a fejlődéséhez szükséges anyagi és személyi feltételek is, akár állományának nagyságát, akár gyarapításának mértékét vetjük össze az országos előírásokkal.¹⁰ Megjegyezzük viszont, hogy a Tbc gyógyintézetekben 200 ágyanként állapít meg egy szakképzett főfoglalkozású könyvtárost a szakmai javaslat.¹¹ Ezért — bár a zsúfoltság kezdeti jelei érzékelhetők — nem annyira a könyvbeszerzés mennyiségének növelése és ezzel együtt a könyvtár bővítése, mint inkább a minőségi szempontok érvényesítése látszik célszerű törekvésnek, a bátrabb állományapasztással együtt. Ha van rá lehetőség, a folyóiratok választékának növelését és hanglemeztárának, hangszalag-anyagának felrúszítását, nagyobb mérvű gyarapítását tekinthetné további feladatának a betegek könyvtára.

(nl)

Jegyzetek:

¹ [Jelentés] a Csákvári Megyei Tbc Gyógyintézetéről, 1964. december hó. [Kézirat.] 1. lev.

² Uo.

³ (FEJSZÉS János): Rövid összefoglaló jelentés a betegek környezetének alakításáról és a

kultúrmunkáról az elmúlt tíz évben.
Csákvár, 1964. dec. 11. [Kézirat.]
1-2. lev.

⁴(FEJSZÉS János): Jelentés a
Csákvári Megyei TBC Gyógyintézet
igazgatója részére az intézeti
kulturális nevelő munka 1967. évi
eredményeiről és az 1968. évi
tervekről. Csákvár, 1968. márc. 20.
[Kézirat.] 19. lev.

⁵Két író-olvasó találkozó volt ezen
a napon: $\frac{1}{4}$ 6 órakor a
gyógykezeltek; este 7-kor „a
szanatóriumi dolgozók és a falubeli
érdeklődők részére.” A beszámoló
az utóbbit részletezi.

⁶KÖNCZÖL Imre: Rendezzük végre
a szanatóriumi könyvtárak helyzetét!

= Könyvtáros. 17. évf. 1967. 1. sz.
10-11. l.

⁷I. m. 11. l.

⁸Uo.

⁹A Minisztertanács 17/1976. (VI. 7.)
sz. rendelete a könyvtárakról szóló
1976. évi 15. sz. tvr.
végrehajtásáról. 18. § (2).

¹⁰V. ö. Tervezet a kórházi könyvtári
ellátás megszervezésére. = A
közművelődési könyvtári ellátás.
Irányelvek a távlati tervezéshez.
(Szerk. Szente Ferenc.) [Kiad.
az] Országos Széchényi Könyvtár
Könyvtártudományi és Módszertani
Központ. Bp. 1973. 57-61. l.

¹¹I. m. 59. l.

LÁTTUK, OLVASTUK

NÉPFRONT - KÖNYVTÁR

MÓRON

Könyvtárat avattak 1976. november 12-én Mór Nagyközség mintegy 3000 lelket számláló Bányász-kolóniáján. Az általános iskola udvarán, utcáról nyíló bejáratallal települt intézmény ama kevesek közé tartozik megyénkben, amelyek nem meglévő objektum

átalakításával, hanem önálló tervezés eredményeként, az alapoktól a tetőig újonnan épültek. A másik, talán ennél is fontosabb sajátossága, hogy a Hazafias Népfront kezdeményezésére, társadalmi összefogással jött létre ez a funkciójának jól megfelelő, különös gonddal kivitelezett és esztétikumában is az átlagon felüli színvonalat képviselő kis könyvtár.

Története 1973. június 14-15-ig nyúlik vissza, az Olvasó népernt mozgalom I. országos konferenciájáig, amelyet a Hazafias Népfront Országos Tanácsa és a

Magyar Írók Szövetsége hívott össze Nyiregyházán. Itt, a tanácskozás második napján jelentette be Tózsér László, a Hazafias Népfront Fejér megyei Bizottságának akkori elnöke, hogy város- és községpolitikai munkabizottságuk tanulmánytervek készítését vállalta, különböző típusú iskolai könyvtárak létesítésére. Ezt követően Spránitz Tibor, a Fejér megyei Tervező Iroda igazgatója elmondotta, hogy 100-200 m² alapterületű, olyan épületek kialakítására gondoltak, amelyek szakköri és klubfoglalkozások befogadására is alkalmasak. E később jóváhagyott tervek egyike valósult meg - némi változtatással - Mór

Bányászkolóniáján, mintegy 600 ezer forintos költséggel és sok társadalmi munkával. Az összeget a Hazafias Népfront Fejér megyei Bizottsága és Mór Nagyközség Tanácsa teremtette elő.

Az intézmény, amely 100 m² alapterületen 10 000 kötetes állomány befogadására alkalmas, kettős funkciót lát el: részt vesz a nagyközség e területének közművelődési könyvtári ellátásában mint a Radó Antal Nagyközségi-Járási Könyvtár fiókkönyvtára, és az iskola tőszomszédságában - jelenleg heti két napon kizárólag - a tanulók és pedagógusaik rendelkezésére áll, magára vállalva az iskolai könyvtári feladatok egy részét.

A csaknem négyzetes alapterületen "T" alakban kapott helyet a könyvkiválasztó, illetve az olvasótermi övezet, míg utóbbinak egyik oldalán bejárati előteret,

mellékhelyisége t; másik oldalán raktárat, könyvtáros munkahelyet alakítottak ki. Mindenekelőtt Pintér Bélának, a Radó Antal Nagyközségi-Járási Könyvtár igazgatójának szakmai igényességét, a tervezésben szerzett jártasságát dicséri a belső tér funkcionális kialakítása, melyben körütekintő koncepció érvényesült, a lehetőségek maximális kihasználásával és ötletes megoldásokkal. Am nemcsak ebben, hanem kezdettől sokat tett a tervek mielőbbi realizálásáért a Radó Antal Könyvtár igazgatója.

A legfontosabb audovizuális eszközökkel is felszerelt fiókkönyvtár a megnyitás napján kész katalógusrendszerrel fogadta

olvasóit. A működésének kezdetén 3000 kötettel rendelkező intézményt, állományának gyors fejlesztésében jelentősen segíti a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár; 2000 könyvvel növelte meg a választékot. A szép új létesítményből, mely heti 36 óra nyitvatartással kezdte működését, csak a főfoglalkozású könyvtáros hiányzik – a Bányászkolónián lakókkal együtt reméljük; nem sokáig... Mór Bányászkolónia új fiókkönyvtárát Pap László, a TIT Fejér megyei Szervezetének titkára nyitotta meg ünnepélyes keretek között és adta át a telep lakosságának.

(N. L.)

KÖNYVTÁRAVATÁS ZÁMOLYON

A Fejér megyei község történetében bizonyára emlékezetes nap, marad 1977. január 24.; Ekkor avatta fel Dr. Pozsgay Imre kulturális miniszter Zámoly új iskolai könyvtárát, amelyet – 50 000 Ft értékű könyvállománnyal – a Kulturális Minisztérium ajándékozott a tanulóifjúságnak. Illusztris vendégeket köszöntött e nap délutánján Brunner Istvánné, a községi pedagógus pártszervezet titkára; az új könyvtárat rendeltetésének átadó Dr. Pozsgay Imrén és kíséretén kívül Sudár Ivánt,

az MSZMP Fejér megyei Bizottsága titkárát, Seres Józsefet, a Fejér megyei Tanács elnökhelyettesét, Tringer Gyulát, az MSZMP székesfehérvári Járási Bizottságának első titkárát és Senkár Istvánt, a székesfehérvári Járási Hivatal elnökét. A bensőséges ünnepségen többek között részt vett a Kulturális Minisztérium részéről Kondor Istvánné, a Könyvtárügyi Osztály vezetője, a Megyei Tanács Művelődésügyi Osztálya képviselőjében Nagy Jenőné osztályvezető és Escher Ilona osztályvezető-helyettes valamint Dr. Csongor Endréné, a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár igazgatója. Az általános iskola kórusának ünnepi műsora és a tanulók szavadatainak elhangzása után a kulturális miniszter rövid beszédet mondott. Kiemelte, hogy a Kulturális Minisztériumot az iskolai könyvtár ajándéku adásakor az a törekvés vezeti, amely a Közművelődési Törvény szelleméből adódik. A közművelődést egyetemes ügyé kell tenni, ki kell fejeződnie annak, hogy mindenkinek köze van a művelődéshez. E törekvés megvalósításában magától értetődően az iskolákra, iskolai könyvtárakra nagyon jelentős szerep vár.

– Ugy vélem, hogy ez az új könyvtár megfelelő helyre került ebben az új iskolában – mondotta Dr. Pozsgay Imre. – Ennek a községnek a szellemi energiáit az is tükrözi, hogy neves költők származtak már el innét. Remélem, ez a könyvtár sok fiatalnak segít majd abban, hogy

a könyvek világát minél jobban megismerjék, megszeressék, és olvasott, művelt emberekké váljanak. Befejezésül Szalók József, a Községi Tanács elnökhelyettese mondott köszönetet az ifjúságnak átadott ajándékért.

(nl)

EGY KÖNYVTÁRI TÁJÉKOZTATÓRÓL

Az a könyvtár, amely tájékoztató kiadására vállalkozik, kétfős problémát old meg egyidejűleg: felvértezi olvasóit a könyvtárhasználat legfőbb tudnivalóival, növeli biztonságérzetüket, önállóságukat, s ezzel egy sor elemi kérdés megválaszolása alól tehermentesíti munkatársait. Másfelől, jó propagandaeszköz a jó tájékoztató: a könyvtárat még nem használók figyelmét is felkeltheti egyik vagy másik szolgáltatása iránt.

E kiadványtípus funkciórendszerének megfelelő információ-igény korrekt, szabatos kielégítése a tájékoztató szerkesztésének legfontosabb alapelve. Ám e kiadvány, mint a könyvtár bemutatkozása, önarcképe, szükségképpen tükrözi szakmai és szellemi felkészültségének, igényességének is. Bizonyítvány, melyet az intézmény "önkezeléssel" állít ki magáról – amikor szükségét érzi ennek. Ezért nem lehet csak

az a fontos, hogy legyen bizonyítványunk, de az is, hogy mi áll benne.

Örültünk is, nem is, amikor kézbe vettük a 25 éves Vajda János Nagyközségi-Járási Könyvtár tájékoztatóját, amely az intézmény alapítása negyedszázados jubileumának esztendejében jelent meg Bicskén, 2500 példányban. Az A/6 méretnél kisebb, fekvő formátumú; 31 lap terjedelmű füzet összeállítói helyesen törekedtek a tartalmi gazdagságra; csakugyan nem maradt ki a könyvtárhasználat szempontjából egyetlen fontos tudnivaló sem, sőt bepillantást engednek a könyvtár múltjába is. Örömünk teljes lett volna, ha mindez szakmailag, stilárisan is végig pontosan fogalmazódik, és igényesebb a sokszorosítás kivitele. Legalább a szerkesztésben érdemes lett volna igénybe venni a megyei könyvtár segítségét.

– nyil –

kövek, színek, emberek

MÓRICZ ZSIGMOND FELOLVASÓESTJEI SZÉKESFEHÉRVÁRON

Móricz Zsigmond életrajzai nem foglalkoznak részletesen az író vidéki felolvasóestjeivel. 1927 elején tartott híres előadókörútjának állomásairól csak leánya, Móricz Virág számol be,¹ publikálva apja kéziratos feljegyzéseiből is. Ezen az előadókörúton, február 26-án, Móricz Zsigmond a székesfehérvári Vörösmarty Színházban is fellépett, feleségével Simonyi Máriával, aki az író verseit szavalta el. Öt esztendővel később, 1932. január 9-én a Kereskedelmi Csarnok meghívására tartott felolvasóestet, ismét feleségével közösen.

E két irodalmi esten kívül nincs tudomásunk Móricz Zsigmond látogatásáról.

A következőkben főként a székesfehérvári sajtó híradásai nyomán – a Székesfehérvári Friss Újság és a Fejérmegyei Napló állt rendelkezésünkre – igyekszünk képet rajzolni az író fogadtatásáról, estjeinek programjáról.

I.

A felolvasóest, illetve az 1927 elején tartott előadókörút előzményeként feltétlenül szólnunk kell röviden azokról az élményekről, amelyek nagy szerepet játszottak e körút létrejöttében.

Móricz 1926 novemberében Kassára utazik a baloldali jellegű Renaissance kultúregyesület meghívására, és előadóestet tart. Innen Ungvárra, Munkácsra, Beregszászra megy. Az ottani előadások hasonlóak a kassaihoz: "Képek Európa irodalmi életéből", "Az író és az írás" című tanulmányát és egy-egy novellát olvas fel. Ezután Erdélybe látogat néhány hétre; célja: felolvasások és anyaggyűjtés az Erdély trilógia második kötetéhez.² (Kolozsvári estjéről Hunyady Sándor Álmatlan éjjel c. kötetében olvashatunk.)

"Ezekről az útjairól hitében megerősödve tér haza. Különösen az itthoninál szabadabb levegőjű polgári demokrácia: Csehszlovákia magyarsága s ott is elsősorban a lelkes, buzgó fiatalok...töltik el a nemzet életerejének, nagy hivatásának meggyőződésével."

Ekkor "már egyre jobban érik benne is a misszió; az ország minden egészséges ereje összefogásának a feladata. ...Ezért, amikor hazajön..., a fiatalsághoz szól elsősorban előadása a Zeneakadémián. Juliánus barát utazásai címmel beszámol arról, amit látott és tapasztalt, s a legfőbb tanulságról: hogy a fiatalságban van, lehet és kell legyen remény."³ Ezzel az előadásával, novelláival, verseivel indul el az országban Simonyi Mária társaságában.

Hogyan jutott el Móricz Székesfehérvárra? Móricz Virág szerint "nem hívták biz őt sehová, ő ajánlkozott. Eleinte egy-egy táviratot küldött polgármestereknek: 'Szeretnék irodalmi estet tartani x-én, ha szívesen látnak.' Ha választ kapott, már is utazott feleségestől."⁴ Az író tapasztalatai keserűek közönségéről:

"Mikor megjelenek egy városban, mondhatom mindenütt fanyar kíváncsisággal fogadnak. Sokan azért jönnek el, mert ismerik a nevemet s meg akarják ismerni a viselőjét; mások azért, mert biznak benne, hogy kapnak valami furcsát; mások csak azért, mert valami nagyon furcsát várnak."⁵

A fehérvári estre 1927. február 26-án, szombaton került sor. Előtte csütörtökön Győrben, pénteken Sopronban, 1500 hallgatónak olvasott fel.⁶

Az est megrendezéséről szerdán a Fejérmegyei Napló ad először hirt, majd másnap a Székesfehérvári Friss Ujság közli a Móriczcal – otthonában – készített interjút. Az író arról beszélt, milyen lelkesen fogadták a magyarok novemberi előadókörútján, majd így folytatta:

"A fehérvári színházban elsősorban az Erdélyben és a Felvidéken tapasztaltakról fogok beszámolni. ... Esténk második része már vidámabb hűrokat penget. Arról fogok beszélni, hogyan születik meg az író keze alatt a regény, s egy novellámat is felolvasom. Különben átadom a részletes programot. ..."

I. rész

Magyar problémák

1. Julianus barát utazása Szlovéniában, Rusinszkóban és Erdélyben. Felolvassa Móricz Zsigmond.
2. A gyermek hazamegy (Érzések Erdély kapujában.) Móricz Zsigmond verse. Elmondja Simonyi M.

II. rész

Szerzői est

1. Az író és az irás. Móricz Zsigmond előadása
2. Az elhagyott Psyche. Móricz Zsigmond "Ámor és Psyche" c. ötfelvonásos mesejátékának részlete, előadja Simonyi Mária.
3. Mint a mezőnek virágai. Móricz Zsigmond verse, előadja Simonyi Mária.
4. Két nemes állat. Novella. Felolvassa Móricz Zsigmond."⁷

A műsor a Zeneakadémián elhangzott est programjától néhány helyen eltér a 2. részben: elhagyja egy másik szindarabrészletét (Odysseus...) és helyére az író és az irást illeszti. A változást a vidéki közönség indokolta, feltehetőleg. Az elhagyott Psyche után egy népies életképet helyez be (Mint a mezőnek virágai). A Fehérváron felolvasott Két nemes állat című novella A ló és az ember [1933?] címen szerepel köteteiben.

A Friss Ujság pénteken terjedelmes cikket szentel Móriczknak. A cikkirő főleg magyarságát hangsúlyozza: "Móricz Zsigmond az egyetemes kultúra írója és mint ilyen, .. a par excellence magyar problémák, magyar élet témáinak hivatott szóváltatója. ... Minden könyve emberi dokumentum az irodalmi szép tiszteletében, és minden írása a hatalmas, a maga erejében életre érett őstehetség alkotása."⁸

A fehérvári lapok "szenzációs est"-ről írnak, megjegyezve azt is; "Reméljük, hogy a közönség ezen a ritkán élvezhető irodalmi esten megtölti a nézőteret, hogy ünnepelhesse az illusztris házaspárt."

A felolvasóest – amelynek programját több ízben is közlik a lapok – 8 órakor kezdődik, Móricz számára nem kis csalódást okozva:

"Rémes. Semmi közönség. Bukott színház. Alig akartuk megtartani az előadást." – írja naplójában.⁹

A színház "nézőtere szinte üresen ásitott az illusztris házaspárra":

mindössze 80–100 néző volt kíváncsi Móricz Zsigmondra; ez a közönség azonban "lelkesen tüntetett Móricz... zsenije és Simonyi Mária előadó művésze mellett."

Az író először felvidéki és erdélyi útjáról számolt be: "mint egykoron a tatárjárás előtt Julianus barát, aki Ázsiában kutatta fel az ősmagyarokat, ő is magyarokat keresett Szlovenszkóban és Erdélyben." Beszült a kisebbségben élő magyarok összetartásáról, munkaszeretetről, öntudatosságáról, szívósságáról, és a szívélyes fogadtatásról, amelyben részesült.

"A zúgó tapsokkal honorált előadás után "Simonyi Mária adta elő – a programban közölt – Móricz-verseket.

Ezután ismét az író "lépett az előadói asztalkához": "a könyv, a regény készüléséről" beszült, s az "író és az írás titokzatos viszonyáról, a művészi munka foganásáról, csirázásáról és teljessé éréséről mondott közvetlen szavakat. Az írás, mint minden művészet, szabadulás egy boldogító kényszer; a kifejezés kényszere alól. Az író bonyolult lelki folyamatát elemezni azonban nem lehet."

Végül "egy kedves novelláját olvasta fel" [A ló és az ember], amely "finom humorával az est egyik legkedvesebb száma volt."

Az előadás után a "gyér közönség percekig ünnepelte a művészpárt, mintegy pótolni akarván őket a gyarló rendezés miatt elmaradt közönségért."

A Fejérmegyei Napló munkatársa interjút készített az íróval, amelyben elmondta a riporter kérdéseire válaszolva, hogy más városokkal ellentétben, Székesfehérváron "hivatalos részről senki sem fogadta." A közönségről csak annyit mondott mosolyogva, hogy "aki itt van, az nagyon lelkesnek látszik."¹⁰

A kedden megjelenő lapok részletesen foglalkoznak a felolvasóesttel. Megállapítják: "Nem lepódtunk volna meg, ha félházat lőttünk volna. Az ásitó nézőtér azonban azzal a 80–100 feszengő, piruló nézővel még a legpesszimistább, legédzettebb fehérvári idegrendszer számára is vereség volt." Az okokat elemézve a rossz szervezést (propaganda hiánya és az időpont rossz megválasztása) teszi felelőssé,¹¹ de szót a "dermesztő közöny" egyéb okairól is; a város "lakosságának tekintélyes részét morális nézetkülönbségek teszik közönyössé Móricz költészetének nagy része iránt."¹² Magyarul: Móricz művésze idegen a középosztálytól (a színház másnap telt ház előtt játssza a Bob herceg c. operettét). S mivel az olvasóközönség Magyarországon ebben az időben, zömmel, a retrográd izlésű középosztályi, kispolgári rétegekből került ki, joggal állapítja meg Móricz egyik előadásában, hogy a "most lefolyt évek a magyar irodalom sorsára valósággal elemi csapásként nehezettek rá."¹³

II.

1929 decemberében, Osváth halála után Móricz – Babitscsal közösen – átveszi a Nyugat szerkesztését. Nagy lelkesedéssel dolgozik; megszervezi Pesten a Nyugat-barátok körét, vidéken Nyugat-esteket szervez, ahol a folyóirat szerzői is megjelennek. Minden alkalmat megragad, hogy a lapot népszerűsítse, s új előfizetőket toborozzon. Így kerülhetett sor 1932. január 9-i felolvasóestjére, amikor Móricz a székesfehérvári Kereskedelmi Csarnok meghívására feleségével városunkba jött.

A Kereskedelmi Csarnok a város kereskedőinek érdekképviseleti és társas-

köre volt, amely könyvtárával és estek rendezésével (hangversenyek, felolvasások stb.) tagjai szellemi szükségleteinek kielégítésére törekedett.¹⁴ Móricz estje a Téli Kultúrestek című sorozathoz illeszkedett. (1931. november 7-én Karinthy Frigyest, 1932. január 16-án Bródy Lilit hívták meg előadóestre.¹⁵ Nemcsak irodalmi, hanem közgazdasági előadásokat is szerveztek a Csarnokban.)

Móricz Zsigmond – bár nem volt teljesen egészséges, és másnap este (10-én) a Zeneművészeti Főiskola nagytermében rendezett jubileumi Nyugat-esten is fontos volt megjelenie – elvállalta a szereplést.¹⁶

Móricz nem csak az előadásra érkezett Székesfehérvárra, hiszen délután felkereste a Földműves Téli Iskolát (a mai Engels Frigyes u. 6.), ahol az ország középbirtokosainak fiai tanulták a gazdálkodást. (Irónikus hangvételi riportja erről egy héttel később meg is jelenik az Estben.¹⁷)

Csak a Székesfehérvári Friss Újság közli ezúttal – első oldalán –, hogy a Kereskedelmi Csarnok "január 9-én este 9 órai kezdettel összes helyiségeiben irodalmi estet rendez, melyen Móricz Zsigmond író a mai irodalom problémáiról tart előadást," s felolvassa Koldus-Napoleon című humoros írását. Felesége, Simonyi Mária pedig Ady-, Babits- és Gellért-verseket és új magyar költők verseit szavalja. A lap szerint az előadás iránt "igen nagy érdeklődés mutatkozik", és "irodalmi esemény"-nek nevezi Móricz előadását.¹⁸

A felolvasás napján – január 9-én – a lap színházi és zenei rovatvezetője, Bedő Miklós cikkében méltatja Móricz munkásságát; a népies realizmus utólrághetetlen írójának nevezi; és röviden ismerteti Simonyi Mária pályáját is. Így fejezi be cikkét: "A népszerűség, amely mindkettőjük művészetére iránt külön-külön is megnyilatkozik, az egy estély keretében való fellépését biztos sikerüvé teszi és amit ők nyújtanak, ...ritka és különleges művészeti csemege lesz."¹⁹

A Kereskedelmi Csarnok nagyterme, amely a színház épületében volt, ezen az estén teljesen megtelt az érdeklődőkkel. A Csarnok-vezetősége nevében dr. Neuhauszer Imre köszöntötte az "előadókat szívélyes szavakkal és örömeinek adva kifejezést, hogy megjelenésükkel feledhetetlenné teszik az estélyt."²⁰

Móricz lépett a felolvasóasztalhoz, és szabadelőadást tartott a regényírás műhelytitkairól.

"Írói pályája megindulásáról beszélt, a kezdő író küzdelmes harcáról az érvényesülésért." Kezdetben "Jókai, Baksay [Sándor] és a [Protestáns] Árvaházi Kalendárium volt rá hatással. Eleinte ezek szellemében írt; és ...halkuló hangon mondja el, hogy kis gyermekének halottas ágya mellett írta meg a Hét krajcár c. novelláját, amely az ő számára érvényesülési lehetőséget nyitott. Valami felszakadt bennem – mondta – és éreztem, hogy más lett minden..."

Arról is beszélt az író, hogyan raktározza el élményanyagát, hogy azután évek múlva is merítsen belőle; szólt az író életéről, "mely alatt sok életet él át, és a szellem diadala, hogy a sok átélt történeten kívül a fantázia segítségével átéli még királyok és koldusok, bűnösök és hőroszok életét is."

Végül, annak illusztrálására, hogy "a régi élmény milyen friss maradhat az író lelkében, bemutatta az Éjjeli szállás²¹ című novelláját" [1911], amelyet tizenöt évvel később írt meg, néprajzi gyűjtőútja egyik élménye alapján.

"Előadása közben gyakran hangzott a tetszésnyilvánítás, és előadása végén a felzengő lelkes ünneplés volt a tetszés fokmérője."

Az est befejező részében Simonyi Mária a Nyugat költőinek verseiből szavalt (az újságíró pontosan feljegyezte az elmondott verseket); Móricz Zsigmond; A gyermek hazamegy. (Érzések Erdély kapujában); Babits Mihály; Könnyű dalt. . . ; Kosztolányi Dezső; Én nagyon sokat szerettem; Somlyó Zoltán; Hajnali imádság; Ady Endre; Szivárvány halála, Sötét vizek partján, Beszélgetés, Ismerős kisfiú; Gellért Oszkár; Babiloni követség, Segíts nekem; Tóth Árpád; Szép emlék; Magam vagyok; Erdélyi József; Erdő szélén.

Az est végén Weisz Miksa, a Csarnok elnöke köszönte meg az előadást.

Ugy tűnik, ennek a felolvasásnak a sikere feledteti az öt évvel korábbi kudarcot. Az igazság kedvéért két dolgot kell megemlítenünk,

A. Kereskedelmi Csarnokban rendezett irodalmi műsort reggelig tartó tánc követte. A két rendezvény összekapcsolása nagyban hozzájárulhatott a sikerhez. (Minden irodalmi rendezvény után egyébként tánc következett, ezen esték bevételét többnyire jótékony célokra fordították.)

A Fejérmegyei Napló, amely 1927-ben olyan részletesen és kritikusan írt a Móricz-estről, csak rövid tudósítást közöl az előadást követően. A Székesfehérvári Szemle – a Múzeumegyesület közlönye – még ennél is tovább megy: a nyilvánvaló sikert is meghamisítva fanyalog: "Az ismert író. . . . jan. 9-én hozzánk is ellátogatott – immár' másodszer – felesége kíséretében. . . . Az előadást nem kísérte olyan osztatlan érdeklődés, mint első itteni szereplését [?!], amit bizonynyal az író politikai állásfoglalásának rovására kell írunk."²²

Mire céloz a Szemle? Arra az 1931 elején írt Móricz-cikkekre, amelyben az író Adyt, védelmezve "elitélőleg nyilatkozott a régi nemzedék terméketlen honfibújáról," szembeállítva ezzel a Szlovákiában és Prágában élő, tanuló, magyar fiatalokat, "akik szabadabb és demokratikusabb légkörben egy, az otthoninál tárgyilagosabb, reálisabb politikát követelő ifjúsággá alakulhattak." "Magyarok ezek – írja Móricz –, magyarabbak; mint itthon szegény, sötétségben és fel nem világosítottásban tartott gyermekeink." Ezzel a cikkel a "sovíniszta, irredenta uszítás politikai és irodalmi védelmezőinek" megújuló támadásait vonja magára. Egymás után jelennek meg a jobboldali és konzervatív sajtóban az író "hazaíratlan nyilatkozatát" elitélő írások; Zemplén megye törvényhatósága "megbélyegzi" az író, és sürgeti a kormányt, járjon el a "hazaáruló" ellen; egy fasiszta diákszervezet bojkottálja műveit. A hajsza egyúttal azt is eredményezi; hogy a vármegyék és a közületek tömegesen mondják le a Nyugat előfizetését, s ezáltal a folyóirat válságos helyzetbe kerül. Móricz a folyóirat megmentése érdekében nyilatkozatában "bocsánatot kér" a nemzettől; ez a nyilatkozat a felszínen lecsendesítette az ellenséges hangú támadókat, "de a mélyben tovább dolgozott a gyűlölet."²³ Székesfehérvár jobboldali, konzervatív körei sem felejtették el ezt Móricz Zsigmondnak.

Jegyzetek

- 1 MÓRICZ Virág: Apám regénye. Bp. 1953. 296–299. l.
- 2 VARGHA Kálmán: Adalékok Móricz Zsigmond csehszlovákiai útjaihoz. = Mirodalomtörténet, 1957. 3; sz. 314–316. l. – Az író és az írást többször is felolvasta Móricz, így újabb csehszlovákiai útján is, ahova 1927. áprilisában utazott; Vargha Kálmán a tanulmányban közli az előadás töredékes szövegét is.
- 3 NAGY Péter: Móricz Zsigmond. 2. átd. kiad. Bp. 1962–247. l.
- 4 MÓRICZ Virág: i. m. 297. l.
- 5 Idézi MÓRICZ Virág: i. m. 298–299. l.
- 6 V. ö. Fejérmegyei Napló, 1927. febr. 25. 2. l., márc. 1. 3. l.
- 7 Móricz Zsigmond és Simonyi Mária. e héten Fehérvárra jön. Beszélgetés a nagy íróval. (Budapesti tudósítónktól.) = Székesfehérvári Friss Ujság, 1927. febr. 24. 2. l. – A felolvasó-körút nyitóprogramját Móricz Virág műve nyomán hasonlítjuk össze a fehérvárral.
- 8 Móricz Zsigmond Fehérvárott. Portré. = Szfv. Friss Ujs. 1927. febr. 25. 2. l.
- 9 Közli MÓRICZ Virág: i. m. 299. l.
- 10 Beszélgetés Móricz Zsigmonddal és feleségével székesfehérvári benyomásokról és a gyulai esetről. = FN 1927. márc. 1. 5. l.
- 11 "az első bökkenő: Móricz Zsigmondot a "színház irodá"-nak kell reklámoznia. Neve alatt: a Bob-herceg reklámja. Operett. A másik bökkenő: ezt a hirdetést teljesen fiktívnek és merésznek tartottuk. Február 26., lakbéres hónap vége, farsang vége, Kalikó estély a Vörösmarty Körben és még egy csomó mulatság."
- 12 Literatus: Móricz Zsigmond és M. Simonyi Mária előadóestje. = FN 1927. márc. 1. 3. l.
- 13 Idézi MÓRICZ Virág: i. m. 295 l.
- 14 A hetvenéves Kereskedelmi Csarnok. = Szfv. Friss Ujs. 1932. jan. 31. Melléklet [I–II] l.
- 15 Bródy Lili (1906–1962) költő, író, ujságíró. A nagyvárosi modern nő életét ábrázoló szórakoztató regényei igen népszerűek voltak a 30-as években.
- 16 MÓRICZ Virág: Móricz Zsigmond szerkesztő ur. Bp. 1967. 367. l.
- 17 MÓRICZ Zsigmond: Kisgazdász urak önképzőköre. (Székesfehérvár, január). Írás arról, hogy él ma a magyar. = Az Est (Budapest), 1932. jan. 17. 5. l. Kötetben: Móricz Zsigmond riportok. (3.) 1930–1935. Bp. 1958. 194–199. l.
- 18 Móricz Zsigmond és Simonyi Mária Székesfehérvárott. [Hir.] = Szfv. Friss Ujs. 1932. jan. 3. 1. l. Első említése u. o. 1931. dec. 29. 2. l.
- 19 (B. M.) [Bedő Miklós]: Móricz Zsigmond és Simonyi Mária Székesfehérvárott. = Szfv. Friss Ujs. 1932. jan. 9. 1–2. l.
- 20 A továbbiakban a két lap keddi tudósításainak felhasználásával idézzük fel Móricz előadását: Móricz Zsigmond és Simonyi Mária a Keresk. Csarnokban. = FN 1932. jan. 12. 4. l., (B. M.) [Bedő Miklós]: Móricz Zsigmond és Simonyi Mária a Kereskedelmi Csarnok estélyén. = Szfv. Friss Ujs. 1932. jan. 12. 2. l. – Az előadás – a tudósítások nyomán – hasonlóságot mutat a "Hogy nézi a regényíró az életet" című előadásával. V. ö. Móricz Zsigmond hagyatékából. Bp. 1960. 236–242. l. és jegyzet. (450–453. l.).
- 21 A Koldus Napoleont – amelyet

1933-ra kelteznek a szövegkiadások, de amely ezek szerint már 1932-ben elkészült – apró fehérvári vonatkozása miatt választhatta az író. Az Éjjeli szállás mindenestre jobban illeszkedett az előadáshoz, mint az előbbi.

²² Móricz Zsigmond felolvasása a Keresk. Csarnokban. = Szfv. Szle. 1932. 1–3. sz. 11. l. (A Kultúra irodalom és művészet rovatban, Művészi események főcím alatt.) Az eredetiben nincs kiemelés!

²³ NAGY Péter: i. m. 282–284. l. Részletesen ld. VARGHA Kálmán: i. m. 327–332. l. – Itt jegyezzük meg, hogy Fejér megye nem csatlakozott a zempléni diszkriminációs javaslatához. (V. ö. KUBINYI András: A vármegyék támadása Móricz Zsigmond ellen 1931-ben. = Irodalomtörténet, 1957. 3. sz. 337–342. l. és annak 25. jegyzete.)

TÁJÉKOZÓDÁS

I Fülöp Géza: Törekvések, tervezetek és egyesületek a köznép művelésére és olvasóvá nevelésére a felvilágosodás idején és a reformkorban. = Magyar Könyvszemle, 1976. 1-2. sz. [94]–101. l. (24 bibliográfiai hivatkozás)

Bessenyei és felvilágosult követői, majd a reformkor írói és művelődéspolitikusai fontos szerepet szántak az irodalom agitációs és szervező funkciójának a társadalom minél szélesebb rétegeinek megnyerése érdekében, hiszen a nemzeti függetlenségért és a polgári haladásért folytatott küzdelem sikere a társadalom minden rétegének hatékony részvételét feltételezte. A felvilágosodás idején főleg a "közrend" olvasóvá nevelése szerepel a célkitűzések között, de már megjelennek a polgárság (Bessenyei) és a falusi nép szellemi felemelkedését sürgető nézetek is (Berzeviczy Gergely). Már ekkor megfogalmazódik az a szemlélet, hogy a jobbágyság kulturális felemelkedése csak felszabadításuk révén lehetséges (Kovács Ferenc).

A közönségszervezés felvilágosodás- és reformkori intézményes formáinak (jakobinus olvasókörök és klubok, könyvkereskedői kölcsönkönyvtárak, olvasókabinetek, iskolai irodalmi diáktársaságok, kaszinók, társalkodó egyletek és olvasóegyesületek) tagsága között aligha találunk kézműveseket, parasztokat; csak az 1840-es évek végén jelentkeznek a köznép kulturális felemelkedésének szerény eredményei.

A reformkorban egyre több felhívás jelenik meg hasznos tudnivalókat tartalmazó olcsó könyvek készítésére és a köznép közötti terjesztésére. Bár a tervezett "Hasznos ismereteket terjesztő társaság" és a "magyar könyv-olcsító társaság" nem alakult meg, mégis születtek eredmények (Népkönyvkiadó Egyesület, Magyar Iparegyesület és a Magyar Gazdasági Egyesület tevékenysége révén). Tudományos jellegű intézmények is adtak ki és terjesztettek népszerű munkákat (Tudós Társaság, Természettudományi Társulat).

Ennek ellenére sem alakult ki szélesebb körű népi olvasóközönség: a parasztság, a köznép gazdaságilag és művelődési tekintetben a társadalom legelmaradottabb rétege. Elsődleges szellemi tápláléka a maga alkotta népköltészet; akik olvasnak, elsősorban olcsó ponyvakiadásokat, kalendáriumokat és a nép számára készített vallási irodalmat. A műköltészet egyes darabjai kéziratos gyűjtemények vagy szóbeli áthagyományozás útján jutnak el a parasztsághoz (pl. Petőfi versei!).

Petőfinek és plebejus forradalmár társainak célkitűzései a reformkorban nem valósulhattak meg. Az 1848-as időszakban újabb kísérletek történtek a nép politikai felvilágosítására és műveltsége emelésére (a kormány Nép Barátja

Táncsics Munkások Ujsága című néplapjai, Sallai Pál sárbogárdi tanító népi olvasóköri létrehozását célzó javaslata révén).

"A színvonalas hazai és külföldi szépirodalom, a hasznos gazdasági tudnivalókat tartalmazó ismeretterjesztő és szakirodalom, valamint a szocialista szellemű politikai művek iránt őszintén érdeklődő, radikális gondolkodású népi olvasóközönség 1867 után szerveződik majd... az 1848-49-es függetlenségi hagyományokat a szocialista-marxista tanításokkal együtt ápoló agrárszocialista olvasóköri körökben."

Szilvássy Zoltánné: A könyvtári dokumentumtipusok bibliográfiai leírására szolgáló egységes keretszerkezet: az ISBD(G). = Könyvtári Figyelő 1976. 3.sz. 240-245. l.

A nemzetközileg egységes bibliográfiai leírás (=ISBD) megteremtése területén folyó munkákról már beszámolt a Könyvtári Figyelő; közölte a monográfiák /ISBD(M)/ és az időszaki kiadványok, sorozatok /ISBD(S)/-leírására készült szabványtervezetének rövidített változatát (1975. 5. és 6. sz.). A fentiekén kívül már készül a térképek, nem könyvszerű dokumentumok, régi és ritka könyvek, zeneművek leírásának szabványtervezete is.

Az ISBD-program az UNESCO és az-IFLA kezdeményezésére jött létre a 60-as évek végén, az Egységes Bibliográfiai Számbavétel (=UBC) keretében (erről ld. Dáczér Éva cikkét a Tudományos és Műszaki Tájékoztatás 1975. 7-8. sz. 517-524. l.).

A rész munkálatok során kiderült, hogy az egyes dokumentumtipusok leírására szolgáló tervezetek között kisebb-nagyobb eltérések vannak, ezért határozat született a valamennyi dokumentumtipus leírására érvényes, egységes koncepció megalkotására. Ezt a célt egy általános (General) ISBD-keretszerkezet biztosítja majd, amely tartalmazza a bibliográfiai leírás minden lehetséges adatelemét, az ún. szakaszok szerinti logikai sorrendben. (Az érintett dokumentumtipus leírásánál csak a szükséges szakaszokat építik be a szabályzat-alkotók.)

A cikk közli az ISBD(G) tervezetét, amelyben nyolc szakaszt, a központosási előírásokat, az adatelemek megnevezéseit és a magyarázó megjegyzéseket találjuk – mintegy három oldal terjedelemben.

Zöld Ferenc: A kiállítási könyvpropaganda módszerei és lehetőségei. = Könyvtári Figyelő, 1976. 3. sz. 245-250. l.

A könyvkiállítás a könyv és olvasás népszerűsítésének speciális módja, amely hosszabb távon a helyes társadalmi tudat kialakulásához kíván hozzájárulni. Ma, amikor lépten-nyomon könyvvel találkozunk, szükség van könyvkiállításokra, amelyek rendszerint valamely alkalomhoz kötött (évfordulók stb.) tematikus összeállítások. Ezek rendezéséhez nyújt segítséget a cikk.

Nagyon lényeges, hogy a kiállítás szervesen kapcsolódjék a rendező könyvtár közművelődési koncepciójába, egész propaganda-tevékenységébe. Sikeréhez rengeteg tényezőt, körülményt kell figyelembe venni (a tematika kiválasztása, címe, időpont, helyiség, adottságai, tállok, anyagi lehetőségek, témafeliratok, alaprajzi elhelyezés).

Ezek elemzése után a könyvkiállítás színesítésére alkalmazható kiadványtípusokról olvashatunk (hírlapok, színes térképek, metszetek, városképek, fotók, plakátok, könyvillusztrációk, diapozitívek és dia-műsorok, hanglemezek, hangszalagok, mozgófilmek).

Az általános szervezési kérdések közül kiemeli a kiállítás propagandáját (meghívó, "beterelő propaganda"), valamint a vele kapcsolatos rejtvénypályázat lehetőségét, alkalmi kisgrafikák megjelentetését (ex libris), a hatékonyság növelésének eszközeként.

m- 1-

KÖNYVJELZŐ

1976. január – december

Székesfehérvár rövidítése megjelenési helyként: Sz.

Fejér megye statisztikai évkönyve. 1975. [Kiad. a] Központi Statisztikai Hivatal Fejér megyei Igazgatósága. (Bp.) (Stat. Kiadó). 369, 27 l.

Dunaújváros 1970–1975. [Közread. a] Központi Statisztikai Hivatal Fejér megyei Igazgatósága. Sz. 104 l.

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar. időszerű kérdései és feladatai. Aktivaértekezlet. [Székesfehérvár], 1976. febr. 25. ([Előadó: Závodni László, Szerk. Balázs Miklós. [Közread. az MSZMP Fejér megyei Bizottsága Propaganda és Művelődési Osztálya.] [Sz.] (Fejér megyei Lapkiadó). 52 l. /Agitációs-propaganda füzetek 3/1./

Egészségpolitikai aktivaértekezlet. Székesfehérvár, 1976. febr. 27. ([Előadó]: Sudár Iván. [Közread. az MSZMP Fejér megyei Bizottsága Propaganda és Művelődési Osztálya.] [Sz.] (Fejér megyei Lapkiadó). 59 l. /Agitációs-propaganda füzetek 3/2./

SZILASSY Károlyné: A társadalmi juttatások és az életszínvonal alakulása Fejér megyében a 4. és az 5. ötéves terv idején. [Közread. az] MSZMP Fejér megyei Bizottsága Propaganda és Művelődési Osztálya.)

[Sz.] (Fejér megyei Lapkiadó). 58 l. /Agitációs-propaganda füzetek 3/3./

Alba Regia. Az István Király Múzeum évkönyve. 14. (Szerk. Fitz Jenő. Segédszerk. Farkas Zoltán.) Sz. (Fejér megyei Múzeumok Igazgatósága). 383 l. illusztr. /Az István Király Múzeum közleményei C sor. 14./

FITZ Jenő: Gorsium – Herculia. [4. bőv. kiad.] Sz. 162 l. illusztr. /Az István Király Múzeum közleményei B sor. 32./

Fejér megyei történeti évkönyv, (a Fejér megyei Levéltár évkönyve.) 8. (Szerk. Farkas Gábor.) Sz. 410 l. illusztr. /Tanulmányok és források Fejér megye történetéhez 10./

Fejér megyei történeti évkönyv, (a Fejér megyei Levéltár évkönyve.) 10. (Szerk. Farkas Gábor.) Sz. 317 l. /Tanulmányok és források Fejér megye történetéhez 12./

NÉMETH Gyula: Iszkaszentgyörgy története a legrégibb időktől a felszabadulásig. (Kiad. az Iszkaszentgyörgy Község Tanácsa.) Iszkaszentgyörgy. 123 l.

(ZSIDAY Csaba): A napfény tava. Az újjászülető Velencei-tó. [Kiad.] a Velencei-tavi Intézöbizottság. [Sz.] (Fejér megyei Lapkiadó). 63 l. illusztr.

KOVÁCS János – NEMES Vilmos – ÖRSI András: Bauxitbányászat Fejér megyében, 1926–1976. (Kiad. a Fejér megyei Bauxitbányák V.) Kincsesbánya, 202 l. illusztr.

50 éves Fejér megye bauxitbányászata, 1926–1976. [Tanulmánygyűjtemény.] (Irták: Örsi András, Kovács János stb.) [Közread. a] Fejér megyei Bauxitbányák V. Kincsesbánya, 99 l. illusztr.

25 éves a Dunai Vasmű üzemfenntartási gyárrészlege, 1951–1976. (Szerk. Háder László.) [Dunaújváros.] [8] lev. illusztr.

A Fejér megyei Állami Építőipari Vállalat tájékoztatója. Belépéstől a törzsgárdáig. [Sz.] 66 l. illusztr.

Fejér megyei pályaválasztási útmutató, 1976. (Kiad. a Fejér megyei Pályaválasztási Tanácsadó Intézet.) (Sz.) 85 l. illusztr.

Pályaválasztási tájékoztató. (Kiad. a Fejér megyei Tanács, Építőipari Vállalat; [Fejér] megyei Pályaválasztási Tanácsadó Intézet. [Sz.] 21 l.

F(ejér megyei) Á(llami) É(pítőipari) V(állalat) pályaválasztási tájékoztatója. (Összeáll. Cseke Ákos.) [Sz.] [18] lev. illusztr.

A Számítástechnikai és Ügyvitelszervező Vállalat pályaválasztási tájékoztatója. (Kiad. a SZÜV Székesfehérvári Számítóközpontja; Fejér megyei

Pályaválasztási Tanácsadó Intézet.) [Sz.] 15 l. illusztr.

A Fejér megyei napközis nevelők módszertani füzetek. 5. (Összeáll. Sándor Frigyes.) Kiad. a [Fejér] megyei Tanács VB. Művelődésügyi Osztály, Pedagógus Továbbképzési Intézet. Sz. 49 lev. illusztr.

A Fejér megyei napközis nevelők módszertani füzetek. 6. (Szerk. Sándor Frigyes.) Kiad. a [Fejér] megyei Tanács VB. Művelődésügyi Osztály, Pedagógus Továbbképzési Kabinet. Sz. 51 lev. illusztr.

Jegyzetek a gyógypedagógiai nevelés Fejér megyei gyakorlatából. 1975– [19] 76-os tanév. (Irták: Hágymássy Endre, Varga Ferencné stb.) Kiad. a Fejér megyei Pedagógus Továbbképzési Intézet. Sz. 99 lev., illusztr.

[Dunaújváros] Városi Tanács Kórházának 3. évkönyve, 1976. (Összeáll. Kiss Dezső.) Dunaújváros, 355 l. illusztr.

GYIMESI Dömötör: A Szabadegyházai Szeszipari Vállalat központjának tanácstermében látható "Székesfehérvár ezer éve" című három Áron Nagy Lajos-féle festmény rövid ismertetése. [Kiad. a Szabadegyházai Szeszipari Vállalat.] [Szabadegyháza.] 12 l. illusztr.

Tavaszi '76. [Antológia.] (Szerk. Miskolczi Miklós, Kiad. a KISZ Dunaújvárosi Városi Bizottsága.) Dunaújváros, 109 l. illusztr.

MISKOLCZI Miklós: Velem üzentek. (Riportok Dunaújvárosból.) [Bp.] 182 l. 8 t./Kozmosz könyvek./

A FŐFOGLALKOZÁSU tanácsi és szakszervezeti könyvtárosok, 1976/77. évi szakmai továbbképzésük első napján, november 1-én az MSZMP Központi Bizottságának Párttörténeti Intézetébe, valamint a Szovjet Kultúra és Tudomány Házába látogattak, és az intézmények tevékenységével és könyvtárával ismerkedtek.

December 6-án a közművelődésről szóló, 1976. évi V. törvényről Káli Ferenc középiskolai igazgatóhelyettes, országgyűlési képviselő, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1976. évi 15. számú, a könyvtárakról szóló rendeletéről Futala Tibor Kulturális minisztériumi tanácsos tartott előadást és vezetett konzultációt a könyvtárosoknak. A Székesfehérváron megtartott továbbképzés után került sor a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Fejér megyei Szervezetének soron következő taggyűlésére is, a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárban.

1977. január 3-án délelőtt dr. Takács Györgyné, az MSZMP Központi Ellenőrző Bizottságának osztályvezetője tartott előadást Az önképzés helye és szerepe a művelődésben címmel. Ezt követően a Magyar Rádió 1977. évi irodalmi műsorairól és vetélkedőiről adott tájékoztatást a könyvtárosoknak Kulcsár Katalin, a Magyar Rádió munkatársa.

A továbbképzési év negyedik programjára február 7-én délelőtt került sor. Első előadója Tóth György, a megyei könyvtár

igazgatóhelyettese volt, aki a különböző könyvtárak fontos gyűjteményterületének, a helyismereti munkának problematikáját tekintette át. Ezt követően Kovalovszky Miklós irodalomtörténész tartott előadást, „Ady-képünk ma” címmel a könyvtárosoknak.

VERSBEN BUJDOSÓ címmel irodalmi estet rendezett Nagy László Kossuth díjas költő műveiből november 1-én a székesfehérvári Velinszky László Városi Könyvtár. A művek tolmácsolásával közreműködött Cs. Németh Lajos színművész.

SZAKSZERVEZETI
KÖNYVTÁRI
NAPOK

1976. NOVEMBER 3-18.

A szakszervezeti könyvtárak hagyományos őszi rendezvénysorozatát november első felében szervezték meg a vállalatok szakszervezeti bizottságai és az

SZMT Központi Könyvtár. Összesen nyolc író – olvasó találkozóra került sor az üzemi könyvtáraknál, négy íróvendég közreműködésével.

A szakszervezeti könyvtári napokat november 3-án délután 14 órakor bensőséges ünnepség – a társadalmi aktívák jutalmazása – nyitotta meg Székesfehérváron, a Szakszervezetek Fejér megyei Tanácsa Székházában. November 4-én, 11-én és 18-án ugyanitt e gésznapos programmal folytatódott az az alapfokú tanfolyam, amelyet még az előző hónapban indított, 30 társadalmi munkás könyvtárosának az SZMT Központi Könyvtára.

Az első író – olvasó találkozót november 9-én 14 órakor, az IKARUS Pusztavámi

Gyáregységének szakszervezeti könyvtárában tartották Czákó Gábor író közreműködésével, aki este 18 órakor Kincsesbányán, a művelődési ház szakszervezeti könyvtárában is találkozott olvasóival. A következő napon, november 10-én Moldova György József Attila- és SZOT-díjas író 15. órakor Székesfehérváron a Viz-és Csatornaműveknél, 18.30-kor a Fejér megyei Állami Építőipari Vállalat József Attila utcai Központi Szállójának klubjában tartott nagyszerű estet. Marosi Gyula író november 11-én 14 órakor Székesfehérváron, a

Szerszámgépipari Művek Köszörügépgyárának szakszervezeti könyvtárában, majd 18.30-kor az Agárdi Állami Gazdaság zichyújfalui könyvtárában vett részt író – olvasó találkozón. Fenákel Judit ugyancsak két szakszervezeti könyvtárnak volt a vendége november 15-én; 16.30 órakor Móron az Állami Gazdaság, 19 órakor pedig a Balinkai Szénbányák dolgozóival találkozott Bodajkon.

A POLITIKAI KÖNYVNAPOK

1976. évi Fejér megyei megnyitóját november 3-án 15 órai kezdettel tartották meg Székesfehérváron, az MSZMP Fejér megyei Bizottsága

Oktatási Igazgatóságán. Az intézmény aulájában megrendezett reprezentatív könyvkiállítást és a megyei rendezvénysorozatot Bartsz Oszkárné, a megyei pártbizottság osztályvezetője nyitotta meg.

A SZOVJET KÖNYV ünnepi hete alkalmából – november 5 és 13 között – kiállításon mutatta be az elmúlt év magyar nyelven megjelent szovjet szép- és szakirodalmi termését a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár felnőtt részlege.

TÓTH GYÖRGYÖT, a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár igazgatóhelyettesét a Kulturális Minisztérium novemberben egyhetes tanulmányútra küldte Lengyelországba.

KÖNYVTÁRNEPSZERŰSÍTŐ

szórólapot adott ki nem sokkal a Zsolt utcai fiókkönyvtár megnyitása után a Velinszky László Városi Könyvtár. Miként az előző, a Mészöly Géza utcai fiókkönyvtárról készült kétszinnyomású, A/6 méretű kiadvány, a könyvtárhasználat legfontosabb tudnivalóin kívül fényképen mutatja be az új intézmény belső terét, sőt közli közvetlen környezetének térképét is, a tájékozódás megkönnyítésére.

FEHÉRVÁRCSURGÓN megoldották a mintegy három kilométer hosszú Dózsa György utcában és környékén lakó idős, mozgásképtelen olvasók könyvtári ellátását. Ozv. Sáfár Sándorné, a község lelkiismeretes klubkönyvtárosa és szolgálatkész fiatal olvasói megtalálták a módját annak, hogyan juttassák el rendszeresen az olvasnivalót azokhoz, akik nem tudják felkeresni a könyvtárat. Vásároltak egy kerekeken gördülő, vízhatlan bevásárló táskát, amelyben tizennyolc-húsz kötet könyv szállítható könnyedén, károsodás nélkül, akár esős időben is nagyobb távolságra. Az általános iskola nyolcadik osztályos tanulói úttörő feladatként vállalták, hogy havonta egyszer minden idős, beteg olvasót

meglátogatnak, és lebonyolítják könyvkölcsönzésüket. A lakásukon felkeresettek örömmel fogadták a könyvtár és segítőinek szolgáltatását, és valamennyien élnek is az új lehetőséggel.

A NÉPOKTATÁS TÖRTÉNETE MARTONVÁSÁRON címmel

kiállítást rendezett. 1976 november 7-től 21-ig – a községi, KISZ Bizottsággal közösen. – a martonvásári községi könyvtár. A gazdag dokumentumanyagot és irodalmat bemutató kiállítás, amely a helytörténet e fontos területének népszerűsítését szolgálta, a könyvtár második nagyszabású, sikeres vállalkozása volt az elmúlt esztendőben.

November 16-án Oktatási viszonyok Fejér megyében a 18–19. század első felében címmel Móra Magdolna tudományos kutató tartott előadást a kiállítás helyszínén, a községi könyvtárban.

EGÉSZNAPOS

MUNKAÉRTEKEZLETET tartott 1976. november 8-án a Fejér megyei Tanács V. B. dunaújvárosi Járási Hivatalának, Művelődésügyi osztálya és a Munkás, Művelődési Központ Könyvtára a járás közművelődési dolgozóinak. Az előszállási, művelődési házban megrendezett értekezleten a Fejér megyei Tanács részéről megjelent Nagy Károly főelőadó; a Megyei Művelődési Központot, Fekets Lászlóné és Paizer Györgyné főelőadó, a Megyei Könyvtárat Hegedüs Éva módszertani és hálózati csoportvezető képviselte. Részt vett az értekezleten Sudár Ivánné, az SZMT Központi Könyvtár, és Vörös Jánosné, a Munkás Művelődési Központ Könyvtárának igazgatója.

Dél előtt három előadás hangzott el: a közművelődési intézményeknek a különböző párt-, állami, tömeg- és gazdasági szervekkel kialakítandó kapcsolatáról Elek Miklós, a dunaújvárosi járás népművelési felügyelője, a könyvtár állami és

társadalmi kapcsolatairól Szabó Istvánné, a mezőfalvi községi könyvtár vezetője beszélt; Makó József, baracs-apátszállási klubkönyvtárvezető előadása pedig az oktatási intézményekkel történő kapcsolatfelvétel lehetőségeit és tartalmát világította meg. Vita következett ezután, majd délután Mészáros Antalnak, a Munkás Művelődési Központ Könyvtára hálózati és módszertani csoportvezetőjének előadása, Az irodalom népszerűsítése a felnőtt-könyvtárakban címmel.

Az egésznapos programban végül az 1977 évi munkatervek előkészítéséhez kaptak útmutatást az értekezlet résztvevői.

IRODALMI DÉLUTÁNT rendezett 1976. november 17-én 15 órakor a Dunai Vasmű szocialista brigádjainak a dunaújvárosi Munkás Művelődési Központ Könyvtára. A Radnóti Miklós, Pilinszky János, Illyés Gyula, Nagy László, Juhász Ferenc, Benjámín László és Veress Miklós verseiből összeállított műsorban közreműködött Gyóry Franciska és Papp János színművész; bevezetőt mondott és a műsort vezette Tarján Tamás irodalomtörténész. A helyszínen a Taberna könyvesbolt könyvkiállítást és vásárt rendezett.

A MAGYAR KÖNYVTÁROSOK EGYESÜLETE Ifjúsági Szekciója Dunaújvárosban tartotta 1976. évi utolsó összejeövetelét, november 23-án és 24-én.

Az első napon Bene Károly, a tanácskozásnak helyet adó 316. számú "Makarenko" Ipari Szakmunkásképző Intézet igazgatója nyitotta meg a szekcióülés munkáját, majd Szabó Sándorné (Szakoktatási Pedagógiai Intézet) tartott előadást a szakmunkás tanulók olvasóvá neveléséről és a különböző könyvtárak közötti feladatmegosztásról. Ezután Bene Gyuláné, a vendéglátó szakmunkásképző intézet könyvtárának tevékenységéről,

lehetőségeiről és gondjairól beszélt. A hozzászólások után délután a 316. sz. Ipari Szakmunkásképző Intézet könyvtárát tekintették meg a tanácskozás résztvevői.

A második napon a Munkás Művelődési Központtal és Könyvtárával ismerkedtek a vendégek; majd folytatták az előző napi vitát, melyet Balogh Ferencné, a szekció elnöke zárt le. Városnézés, múzeumlátogatás is szerepelt még a programban. A Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárból Gévay Ágnes osztályvezető és Fábiánné Makrai Edit, az SZMT Központi Könyvtárból Sudár Ivánné könyvtárigazgató vett részt a tanácskozás munkájában.

NÉVADÓ ÜNNEPSÉGET rendezett november 25-én délelőtt a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár Szakszervezeti Bizottsága: Györke Mărgit és dr. Romhányi Ákos gyermeke ekkor vette fel ünnepélyes keretek között az Ádám nevet.

SZÉCSI MARGIT kétszeres József Attila-díjas költő szerzői estjét 1976. november 29-én rendezte meg a székesfehérvári Velinszky László Városi Könyvtár. A nagy érdeklődéssel kísért rendezvényen bevezetőt mondott Rómán Károly tanár, a Vasvári Pál Gimnázium és Szakközépiskola igazgatóhelyettese. Közreműködött Márosi Júlia népdalénekes, valamint a versek tolmácsolásával Kaifás Anikó és Kubik Anna.

FORGÁCS ANTAL költő, újságíró (1910–1944) címmel kis bibliográfiát adott ki 1976. decemberében a bicskei Vajda János Nagyközségi-Járásí Könyvtár. A közreadó intézmény első ízben ezzel állít emléket a bicskei születésű mártír költőnek. Az A/4-ívre nyomtatott, hatoldalas, francia formátumú ajánló bibliográfia, amely címlapján közli Forgács Antal

fényképét, rövid, személyekkel illusztrált tanulmányban tekinti át a tragikus sorsú költő pályáját, majd válogatást nyújt műveiből, egyéb írásaiból és a róla szóló irodalomból. Az igényes munka egyetlen hiányossága, hogy éppen Forgács legutóbbi, 1945 után kiadott kötete nem szerepel a tételek között /**FORGÁCS Antal**: A világ nem felel. Válogatott versek – prózai írások. (Vál., sajtó alá rend. és bev. Pintér József.) Bp. 1963, Szépirod. Kiadó, Pécsi Szikra ny. [Pécs]. 303 l. 1 t. 19 cm./.

DEKORATÍV, kétszinnyomású könyvjelzőt adott ki decemberben gyermekolvasóinak a Velinszky László Városi Könyvtár. Az olvasó gyerekeket, ismert mesealakokat ábrázoló mozgalmas grafikai kompozíció Ecsedi Mária munkája. A hátlapon a következő felirat olvasható: "Szeretettel köszöntünk a könyvtárban, és várjuk legközelebbi látogatásod". A könyvjelző közli a Városi Könyvtár, továbbá a József Attila utcai, a Mészöly Géza utcai és a Zsolt utcai fiókkönyvtár nyitvatartási idejét – nyilvánvalóan ezekben a legutóbb létesült fiókkönyvtárakban várnak még új gyermekolvasókra.

TÉLAPÓ ÜNNEPSÉGET rendezett 1976. december 5-én délután a Megyei és a Városi Könyvtár dolgozói gyermekeinek a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár Szakszervezeti Bizottsága. Rajzfilmvetítés, majd a Télapó látogatása, a gyermekek megajándékozása és uzsonnája szerepelt az immár hagyományos programban.

VIZSGÁVAL zárult 1976. december 9-én az az alapfokú könyvtáros tanfolyam, amelyet az SZMT Központi Könyvtár szervezett, társadalmi munkás könyvtárosai részére. A tanfolyamot 27 könyvtáros végezte el eredményesen.

A MAGYAR IRÓK SZÖVETSÉGE Középdunántúli Területi Csoportjának Székesfehérváron és Dunaújvárosban élő tagjai – Kalász Márton József Attila-díjas költő és műfordító, Kemény Dezső és Sobor Antal író valamint Takács Imre József Attila-díjas költő – 1976. decemberében két irodalmi esten vettek részt: 10-én Martonvásáron a községi könyvtárban, 13-án pedig Dunaújvárosban, a Munkás Művelődési Központ Könyvtárában találkoztak a nagyközönséggel. Mindkét esten Kalász Márton, az írócsoport titkára mondott bevezetőt.

VÁLTOZATOS rendezvény programot bonyolított le az elmúlt hónapokban a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár gyermekrészlege. 1976. december 11-én az úttörőmozgalom 30 évfordulójának tiszteletére indított Aranykürt kiskönyvtár sorozat könyveit mutatták be az érdeklődő olvasóknak, december 18-án „Séta a római kori Magyarországon” címmel, pannon városokkal: Savariával, Intercisával és Gorsiummal ismerkedtek a 10-13 éves gyerekek. Igen sikeres volt 1977. január 15-én a „Szia? – Jó napot!” című, ugyanennek a korosztálynak szervezett foglalkozás, amelyen nemcsak megbeszélték, hanem gyakorolták is az udvarias köszönés, bemutatkozás, vendéglátás szabályait. A „Barátaink, az állatok” című, sok játékkal fűszerezett – és filmvetítéssel is illusztrált – rendezvényen, január 22-én azokkal a könyvekkel ismerkedtek a 7-10 évesek, amelyekben az ember módjára beszélnek az állatok. Ugyancsak az alsótagozatúaknak vezettek képzeletbeli utazást Meseországba február 19-én, február 26-án pedig Csoóri Sándor és Csanádi Imre gyermekverseivel, valamint mai mesékkel foglalkoztak – s befejezésül illusztrálták is őket – a könyvtár 7-10 éves olvasói. A legjobban sikerült rajzok kiállításán kaptak nyilvánosságot

a gyermekkönyvtár előterében. A foglalkozásokat Tavasz Ágnes és Dr. Varga Gyuláné gyermekkönyvtárosok vezették.

IRÓ-OLVASÓ TALÁLKOZÓT rendeztek 1976. december 17-én Székesfehérváron, a Mészöly Géza utcai városi fiókkönyvtárban. Takács Imre József Attila-díjas költő volt aznap a könyvtár vendége, közreműködött Marosi Júlia népdalénekes.

A JÁRÁSI ÉS VÁROSI könyvtárigazgatók december 20-án, a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárban megtartott értekezletükön tárgyalták meg Fejér megye tanácsi könyvtárainak 1976. évi munkáját, eredményeit és 1977. évi feladatait, az elkészült beszámolók és munkaterv alapján.

A SÁRBOGÁRDI Nagyközségi Tanács Végrehajtó Bizottsága december 20-i ülésén tárgyalta a József Attila Művelődési Központ és a Madarász József Nagyközségi-Járási Könyvtár 1976. évi eredményeit és hagyta jóvá 1977. évi munkaprogramjukat. A könyvtár tevékenységéről, férőhely gondjairól és munkatervéről Imre László igazgató számolt be. Résztvett a napirendi pont tárgyalásán Dr. Csongor Endréné, a Megyei Könyvtár igazgatója is.

A DUNAÚJVÁROSI Munkás Művelődési Központ Könyvtárának 1976 évi tevékenységéről szóló jelentésből idézzük az alábbi adatokat:
A könyvtár állománya közel 15 ezer kötet könyvvel gyarapodott az elmúlt esztendőben, csaknem 567 ezer forint értékben. 184771 kötetes állományából 3,22 kötet jut egy lakosra, az egy beiratkozott olvasóra eső kötettség pedig 10,45. Az 1976 évi szerzeményezésnek több mint egyharmada (5141 kötet) a felnőtt-

könyvtár, és kevesebb mint egyötöde (2747 kötet) a gyermekrészleg állományát gazdagította. Dunaújvárosban a jelentés szerint a lakosság 30,8%-a könyvtári olvasó. Számuk az év végéig 17 673-ra emelkedett, 42,2%-uk a munkásosztályhoz tartozó dolgozó. Az üzemi letéteknél nyilvántartott 6173 könyvtárhasználó 66,2%-a szocialista brigádtag volt. A Munkás Művelődési Központ Könyvtárában valamint az általa irányított városi fiók- és üzemi letéti könyvtárakban az olvasók 155 277 látogatás alkalmával összesen 416 353 kötet könyvet kölcsönöztek az elmúlt év során – az állományellenőrzésekkel kapcsolatos hosszabb-rövidebb zárva tartás miatt kevesebbet, mint 1975-ben.

A város területén összesen 153 rendezvényt szerveztek; 61-et a gyerekek, 38-at az ifjúság számára.

ÁLLOMÁNYELLENŐRZÉST tartottak az SZMT Központi Könyvtár munkatársai letéti könyvtáraik csaknem felénél. A 34 könyvtárban lebonyolított leltárat részben az esedékesség, részben a könyvtárosok személyében történt változás indokolta 1976-ban.

Rendszeresen végezték letéti könyvtáraik állománycseréjét is: ellátásukra 13 290 kötetet szállítottak ki, és 6300 kötet könyvet vontak be a hálózati központba. A Központi Könyvtár munkatársai összesen 717 alkalommal keresték fel Fejér megye szakszervezeti könyvtárait az elmúlt év során.

NÉGY UJABB kis bibliográfiát jelentetett meg 1976 ősztől a Szakszervezetek Fejér megyei Tanácsának Központi Könyvtára. A népszerű sorozat legújabb darabjai, amelyek a 84-től 87-ig terjedő sorszámot viselik, a következők: Devecseri Gábor 1917–1971; Münnich Ferenc 1886–1967; Zelk Zoltán; Tamási Áron 1897–1966. Összeállítóik sorrendben: Varga Zsuzsa, Merényi Katalin,

Dálnokiné Sellei Éva és Szécsenfalviné Lukács Mária. Ezt a mind teljesebbé váló sorozatot, amely az SZMT Központi Könyvtár kétségtelenül legértékesebb kiadói vállalkozása, nagy körültekintéssel szerkesztik a hatvanas évek második felétől kezdve. Túl a kis bibliográfiák legfőbb, eredeti rendeltetésén – amely elsősorban a gyakran változó és hiányos felkészültségű társadalmi munkás könyvtárosok irodalmi tájékozottságának növelését, olvasó nevelő munkájuk sajátos segítését célozta –, ma már széles körben alkalmazzák nem csak a szakszervezeti, hanem más könyvtárak is, irodalomnépszerűsítő és tájékoztató tevékenységük során.

ÖSSZESEN SZÁZHUSZEZER példányban jelentetett meg kis bibliográfiákat és különböző könyvjelzőket. 1976-ban a Szakszervezetek Fejér megyei Tanácsának Központi Könyvtára. Az évfordulóhoz kapcsolódó és közvetlen aktualitásra is igényt tartó, irodalomnépszerűsítést és ismeretterjesztést célzó kiadványok példányszámának háromnegyedét a könyvejelzők (80 200), egynegyedét a kis bibliográfiák (39 800) tették ki. E népszerűvé vált sorozatokat – az elmúlt évek gyakorlatához hasonlóan – nagy mennyiségben hasznosították más megyékben és más könyvtárhálózatokban is: 60 intézmény összesen 26 700 kis bibliográfiát és 55 200 könyvjelzőt vett át az SZMT Központi Könyvtártól 1976-ban.

LÁZÁR ERVIN meséivel ismerkedtek január 8-án délután a székesfehérvári József Attila utcai városi fiókkönyvtár gyermekolvasói Kovácsné Deák Éva, a Schönherz Zoltán Általános Iskola tanárának vezetésével. A „Dömdödöm,

Mikkamakka, és társai" című színes és színvonalas foglalkozás iránt igen nagy érdeklődést mutattak a gyerekek: aktívan vettek részt a játékokban, a zsúfolásig telt könyvtárban.

Ugyanítt. február 5-én Pílipár Nándor tanár, a Velinszky László Városi Könyvtár munkatársa diavetítéssel kísért előadásán hazánk városaival és szép itájaival ismerkedtek a gyerekek.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA Mezőgazdasági
Kutató Intézetének Brunszvik klubja
és a maritonvásári községi könyvtár
január 14-én közösen rendezte meg
Bálint András színművész, a Madách
Színház tagja „Magyarország
messzire van" című önálló
előadóestjét. A nagysikerű
rendezvényen, melyet az Intézet
maritonvásári klubjában tartottak meg,
közel százan vettek részt.

X NÉPI JÁTÉKOK, népdalok,
balladák címmel színes
népköltészeti összeállítást rendezett
január 24-én délután a Velinszky
László Városi Könyvtár. A II.
Rákóczi Ferenc és a Schönherz
Zoltán Általános Iskola tanulóinak
és a könyvtár törzsközönségének
szervezett nagysikerű műsoron
közel 100 gyermek vett részt;
közreműködött Marosi Júlia
népdalénekes.

A MAGYAR KÖNYVTÁROSOK
EGYESÜLETE 1977. január 25-én
az Országos Széchényi Könyvtár
disztermében tartotta 1976. évi
rendes küldöttközgyűlését. A
küldöttközgyűlésen, amelyen Kovács
Dezső titkár számolt be 170
küldött jelenlétében az egyesület
múlt évi munkájáról, a Fejér megyei
Szervezetet Dr. Fekete Györgyné,
Gergely Csabáné, Mészáros Antal,
Murányi Lajos, Neményi László,
Pálfalvi Mária, Parallné Felföldy
Magdolna és Tóth György
képviselte.

A küldöttközgyűlésről részletesen
beszámolt az MKE Tájékoztatójának

ez évi második (1977. február 1-i)
száma, amelyet valamennyi
egyesületi tagunk kézhez kapott.

CSONGOR RÓZSA szerzői estjét
rendezték meg február 3-án
Székesfehérváron, a Megyei
Művelődési Központ Ady-termében.
Bevezetőt mondott Sobor Antal író,
közreműködtek a Vasvári Pál
Gimnázium és Szakközépiskola
tanulói.

MEZŐGAZDASÁGI
KÖNYVHÓNAP

1977

FEBRUÁR

X A mezőgazdasági könyvhónap február
4-i, a 700 éves Sopronban megtartott
országos megnyitója után, február
7-én került sor a Fejér megyei
rendezvény-sorozat ünnepélyes
megnyitására Székesfehérváron, a
Megyei Művelődési Központ István-
termében. Az elnökségből Liptai
Károly, a Fejér megyei Tanács
V.B. Mezőgazdasági és Élelmezésügyi
osztályának vezetője köszöntötte a
megyéből összesereglett vezetőket
és szakembereket, majd Balázs
Miklós, az MSZMP Fejér megyei
Bizottsága Gazdaságpolitikai
osztályának vezetője mondott ünnepi
beszédet, méltatta a megnyíló
rendezvény-sorozat jelentőségét, a
legkorszerűbb szakismeretek termelő
erővé válásának fontosságát, a megye
mezőgazdasága előtt álló feladatok

megoldásában. Ezután Dr. Nagy Lajosnak, a szegedi József Attila Tudományegyetem tanszékvezető tanárának előadása következett a munkaerőtermelékenységnek és a személyi jövedelmeknek a mezőgazdaság területén megnyilvánuló összefüggéseiről. A megnyitó ünnepségen, a résztvevők megtekinthették azt a mezőgazdasági szakkönyvekből és folyóiratokból álló kiállítást, amelyet a Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat 227-es boltja rendezett.

A megnyitót követően tíz központi rendezvényre került sor a megye községeiben, köztük egy székesfehérvári is.

Február 7-én, 18 órakor

Mezőfalván, a Móricz Zsigmond Községi Könyvtárban a háztáji gyümölcsösök tavaszi védelméről Fülöp István városi növényvédelmi főfelügyelő tartott diavetítéssel kísért előadást a háztáji gyümölcsstermesztőknek. A következő napon Munkácsy László, a MÉM osztályvezetőhelyettese a tejtermelés fokozásának nagyüzemi és háztáji módszereit, legkorszerűbb eredményeit ismertette szóban és vetített képek segítségével az abai tejtermelőkkel, a művelődési házban. A következő előadást Nagy József egyetemi adjunktus, a Kertészeti Egyetem Zöldségtermesztési Intézetének tudományos munkatársa tartotta Bicskén, a Petőfi Emlékkönyvtárban, február 14-én, Korszerű fajták a zöldségtermesztésben címmel.

Február 16-án Lelkes Lajos, a Mezőgazdasági Könyvkiadó főszerkesztője volt a vendége a székesfehérvári Zsolt utcai fiókkönyvtárnak, és a házikert gazdaságos műveléséről beszélgetett el a városrész kertbarátaival.

A sárbogárdi járás termelőségét és állami gazdaságainak szakemberei voltak a hallgatói annak a Madarász József Nagyközségi-Járási Könyvtárban, S á r b o g á r d o n rendezett előadásnak, amelyet Baláz s S á n d o r, a kecskeméti

Zöldségtermesztési Kutató Intézet igazgatója tartott február 21-én, a nagyüzemi zöldségtermesztés tchnológiájáról és gépesítési igényéről. Ugyanezen a napon Dávid Miklós, a Kertészeti Egyetem Gyümölcsstermesztési Intézetének tudományos s. munkatársa Bicskére látogatott, a Petőfi Emlékkönyvtárba, ahol a házikert korszerű gyümölcsfajtáiról és gondozásukról tartott – diavetítéssel illusztrált – előadást. A fóliás zöldségtermesztés technológiájáról, lehetőségeiről tájékoztatta nagykarácsonyi hallgatóságát február 22-én Gyurós János egyetemi tanársegéd, a Kertészeti Egyetem Kisérleti Üzemének tudományos munkatársa. Február 23-án a Móri Állami Gazdaság klubjában rendezték meg a Ke rtészet és Szőlészet szerkesztőségi ankétját, amelyet a lap munkatársai kíséretében Dr. Bálint György főszerkesztő vezetett.

Zöldségtermesztés a háztáji gazdaságban címmel Gyurós János tartott előadást Kislángon, a művelődési házban, február 28-án. Az utolsó központi rendezvény színhelye a dégi művelődési ház volt március 2-án, ahol Munkácsy László, a MÉM osztályvezető-helyettese a nagyüzemi szarvasmarhatenyésztés különböző kérdéseiről beszélt hallgatóságának, termelőségvetkezeti szakembereknek. További helyi szervezésű előadásokat tartottak négy községben:

január végén Igaron a nagyüzemi betakarításról, Mór on a nyúltenyésztésről; februárban ugyancsak Mór on a mezőgazdasági vezetésben alkalmazható lélektani ismeretekről és Rácalmáson a szőlő és a gyümölcsösök tavaszi gondozásáról.

A mezőgazdasági könyvhónap szinte valamennyi rendezvénye iránt nagy érdeklődés mutatkozott; összesen 333-an vettek részt a többségükben színes diavetítéssel illusztrált, színvonalas előadásokon és az azokat követő hasznos

eszmecseréken, vitákon. A központi programok színhelyén néhány kivételével mindenütt szerveztek szakkönyvkiállítást és vásárt, a Szövetkezeti Könyvterjesztő vidéki boltjainak, részben a Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat dunaújvárosi boltjának közreműködésével. A könyvhónap lebonyolításához az eddigieknél is több segítséget kapott a Hazafias Népfront Fejér megyei Bizottságától, a Megyei Művelődési Központtól és a MESZÖV-től a programokat előkészítő és szervező Megyei Könyvtár.

(N. L.)

VIDÁM farsangi délutánnal üdvöztette meg február 7-én a II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola VI. osztályos napközis csoportja a gyermekolvasókat a székesfehérvári Zsolt utcai fiókkönyvtárban.

KERTÉSZ ÁKOS József Attila-díjas író szerzői estjét február 9-én rendezte meg a Könyvtári esték sorozat keretében a Szépirodalmi Könyvkiadóval közösen a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár. Bevezetőt mondott, Koczka Sándor irodalomtörténész, kritikus, az író műveiből vett részletek tolmácsolásával közreműködött Fodor Tamás előadóművész.

KÖZÖS FENNTARTÁSÚ intézményként működik 1977. februárja óta a székesfehérvári Gárdonyi Géza Művelődési Ház és közművelődési könyvtára. Az eddig tanácsai fenntartású objektum kedvezőbb működési feltételeinek biztosítását a Városi Tanács mellett, az IKARUS Székesfehérvári Gyára és a Kossuth Mezőgazdasági Termelőszövetkezet vállalta. Az erről szóló szerződést február 15-én írta alá Tóth István, az IKARUS igazgatója, Nyári István, az IKARUS Szakszervezeti Bizottságának titkára, Radics Mihály a Kossuth Tsz elnöke, Papp István, a Kossuth Tsz párttitkára és Surányi István, a Városi Tanács

elnökének általános helyettese. Részt vett a dokumentum aláírásánál Sudár Iván, a megyei pártbizottság titkára. A közös fenntartás révén az intézmény ebben az évben már 1 millió 300 ezer forintos költségvetésből gazdálkodik, mely kétszerese az eddiginek. Tervezik az épület átépítését, felújítását is. A gyár területén működő 16 ezer kötetes szakszervezeti közművelődési könyvtárral egyesített, több mint tizezer kötetes volt városi fiókkönyvtár a jelenleginél kedvezőbb elhelyezésére is sor kerül majd.

GALAMBOS LAJOSSAL rendeztek író-olvasó találkozót február 17-én Baracson, a klubkönyvtárban. A jól előkészített találkozó iránt nagy érdeklődés mutatkozott.

AZ ÖNÁLLÓ és önállóan szerzeményező letéti I. típusú szakszervezeti könyvtárak vezetőinek tartott tájékoztatást február 23-án Sudár Ivánné, az SZMT Központi Könyvtár igazgatója. Az SZMT székházában megtartott értekezleten könyvtáranként is értékelte az 1976. évi tevékenységet, részletezte az ez évi feladatokat, és ismertette az SZMT Központi Könyvtár 1977. évi kiadványtervét is a könyvtárosokkal.

ADY ENDRE születésének 100. évfordulója alkalmából a költőről készült művészfotókból rendeztek kiállítást Cecén, Lajoskomáromban

és Sárbogárd II-n. A Magyar Fotóművészek Szövetségétől kapott kiállítást február 24-én Sárbogárdon, a József Attila Művelődési Központban is megnyitották, ünnepélyes keretek között. Gábeli Klára, a sárbogárdi Petőfi Sándor Gimnázium és Szakközépiskola KISZ titkára mondott megnyitó beszédet, közreműködött a gimnázium énekkara és a Művelődési Központ Petőfi Irodalmi Szinpada. A négy helyen mintegy ezer tanuló tekintette meg szervezeten a kiállítást.

AZ ORVOS-EGÉSZSÉGÜGYI Dolgozók Szakszervezetének Szakmai Központja még ebben az esztendőben elnökségi ülésén tárgyalja meg a szakmához tartozó szakszervezeti könyvtárak helyzetét és fejlesztésének feladatait. Ehhez előzetes felmérést kért a szakszervezeti könyvtárak megyei hálózati központjaitól, így a Szakszervezetek Fejér megyei Tanácsa Központi Könyvtárától is. A kért adatokat és javaslatokat februárban megküldte az SZMT Központi Könyvtár a szakmai központnak.

ZENEHALLGATÓK KÖRE alakult Sárbogárdon, a Madarász József Nagyközségi-Járási Könyvtárban. A zenei részleghez kapcsolódó kör minden második hét csütörtökjén tartja összejöveteleit 18-tól 20 óráig; vezetője Huszics Vendelné. Februártól áprilisig Bach, Bartók, Kodály, Sztravinszkij és Petrovics Emil műveivel ismerkednek a zenehallgatók.

VÖRÖSMARTY-EMLÉKESTET rendezett február 28-án a Magyar Tudományos Akadémia Mezőgazdasági Kutató Intézetének Brunszvik klubja és a martonvásári községi könyvtár. Az Intézet martonvásári klubjában rendezett esten Lukácsy Sándor egyetemi tanár, irodalomtörténész tartott előadást Vörösmarty életéről és

munkásságáról. A helyszínen "A költő nyomában Nyéken és Baracskán" címmel kiállítás mutatta be a vidék Vörösmarty- emlékeit, amelyet március 3-tól 17-ig a községi könyvtárban tekinthetnek meg a martonvásáriak. A kiállítás gazdag fotó- és sajtóanyaga a nyékpusztai, Baracska-szentiván pusztai és kápolnásnyéki emlékek bemutatásán kívül az eddig alig ismert martonvásári kapcsolatokat is megvilágítja, továbbá több részletkérdésben tisztázza a korábbi ellentmondásos feltevéseket. A tervek szerint legközelebb Baracs kán rendezik meg a kiállítást.

X UJ SZAKSZERVEZETI könyvtár létesült Velencén, a Sütőipari Vállalatnál; Székesfehérváron, a Fejér megyei Iparcikk Kiskereskedelmi Vállalat szocialista brigád klubjában (a Megyei Művelődési Központban); a Mezőföldi Állami Erdő- és Vadgazdaság székesfehérvári központjában és a Csákvári Állami Gazdaság klubjában.

X BŐVITIK a bodajki szakszervezeti könyvtárat; eddigi 70 m²-es helyisége közel 200 m² alapterületű lesz.

X "OLVASS VELÜNK - ADD TOVÁBB!" címmel olvasómozgalmat hirdet 15 magyar író műveiből, a MEDOSZ 25 éves jubileuma tiszteletére a Szakszervezetek Fejér megyei Tanácsának Központi Könyvtára és a Mezőgazdasági, Erdészeti és Vizügyi Dolgozók Szakszervezetének Fejér megyei Bizottsága.

A résztvevők feladata az 1977 márciusától 1978 márciusáig tartó verseny alatt, hogy az általuk kikölcsönzött könyvet, ha tetszett, tovább ajánlják ismerőseiknek, munkatársaiknak, barátaiknak és családtagjaiknak, s egyben ösztönözzék őket arra, hogy kölcsönözzék ki ők is és adják tovább másoknak.

A jubileumi olvasómozgalom keretében jutalmazták azokat az olvasókat, akik egy-egy művet a legtöbbször tudtak eredményesen tovább ajánlani és azokat a MEDOSZ-hoz tartozó szakszervezeti könyvtárosokat, akik a legtöbb olvasót vonták be az olvasási versenybe.

AZ IPARI SZÖVETKEZETEK Fejér megyei Szövetsége és a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár között 1976 májusában létrejött együttműködési megállapodás értelmében a KISZÖV az elmúlt esztendőben és az idén is 5-5000 forint támogatást utalt át rendeltetésszerű felhasználásra a megyei könyvtárnak. Az összegből azok a községi könyvtárak egészítették ki berendezésüket, amelyek hangsúlyosan részt vesznek az ipari szövetkezeti

munkásság könyvtári ellátásában. A KISZÖV a közeljövőben megszünteti Székesfehérváron működő, kihasználatlan szövetkezeti könyvtárát, amelynek szépirodalmi anyagát átadja a megyei könyvtárnak. Ezekkel a könyvekkel a Mór-Bányatelepen múlt év novemberében megnyitott nagyközségi fiókkönyvtár ma még szűkös állományát egészíti ki a megyei könyvtár.

"Az együttműködés célja: az ipari szövetkezeti munkásság széles rétegeinek bevonása a könyvtár olvasótáborába, megkülönböztetett figyelemmel a szocialista brigádok tagjaira, az ifjúmunkásokra és a továbbtanuló dolgozókra, biztosítva számukra a tanulás, a permanens önművelés, az ideológiai és szakmai tájékozódás lehetőségeit és feltételeit" – fogalmazza meg a múlt évben aláírt dokumentum.